

IV. Sądownictwo

A. Przegląd Orzecznictwa

ORZECZNICTWO KARNE SĄDU NAJWYŻSZEGO (B. ZABÓR ROSYJSKI)

Kodeks karny 1903 r.

Art. 51. k. k. Art. 51 k. k. ma zastosowanie do wypadków wszelkiego współdziałania z innymi sprawcami w warunkach godzenia się na ewentualny skutek, jaki jest spodziewany, bądź możliwy, z występnych działań tychże współsprawców. (22. IX. 31 — 1 K. 658/31).

Art. 100 i 129 k. k. Przestępstwa przewidziane w art. 129 i 132 k. k. powstają w związku z art. 100 k. k., który otrzymał znowelizowany tekst na mocy Dekretu z dnia 11 stycznia 1919 r. poz. 107. Zmiany w treści przepisu (a właściwie wprowadzenie do kodeksu zupełnie nowego przepisu) są tak istotne, że dawna judykatura rosyjska i zasady noty wyjaśniającej do k. k. 1903 r. odnośnie do art. 100 i 129 tegoż kodeksu, wobec nowego tekstu polskiego, utraciły wszelkie znaczenie i nie mogą być powoływane przy wykładni tekstu przepisu polskiego, zwłaszcza zaś co do przymusu psychicznego, o którym mowa w kasacji. Art. 100 w terażniejszym jego brzmieniu przewiduje w cz. 1 i 2 właściwy zamach stanu przeciwko ustrojowi Państwa i w cz. 3 zamach przeciwko członkom Rządu sprawującego władzę, w celu zastąpienia ich przez inne osoby. W części 1 i 2 prawodawca nie określa sposobu dokonania zamachu, pozostawiając pole do szerszej interpretacji, w III-iej zaś części stanowczo ogranicza sposób dokonania zamachu wyłącznie przemocą; takie stanowcze i ścisłe brzmienie przepisu wyłącza wszelką drogę do powiązania pojęcia przemocy z pojęciem przymusu psychicznego. (15. X. 31 — 1 K. 570/31).

Art. 120 k. k. Jak wynika z samej nazwy, „zbiegowisko” jest przypadkowym skupieniem większej ilości ludzi. Zbiegowisko sformować się może odruchowo, na miejscu z tłumu, który zebrał się z jakiegobądź powodu, a więc i dnia targowego. Nie jest również niezbędne dla bytu przestępstwa z art. 120 k. k., aby uczestnicy zbiegowiska dopuścili się jakichkolwiek działań, istotę bowiem przestępstwa z art. 120 k. k. stanowi nie działanie, lecz zaniecha-

nie, polegające na nieopuszczeniu zbiegowiska, pomimo, że do niego, z wiedzą winowajcy lub winowajców, skierowane było ze strony organów władzy żądanie rozejścia się. Fakt, iż zbiegowisko w sprawie niniejszej powstało na rynku, na którym było wówczas wiele ludzi ze względu na dzień targowy, bynajmniej nie odbiera mu charakteru zbiegowiska, w rozumieniu art. 120 k. k., gdyż przepis ten właśnie wymaga, aby zbiegowisko powstało w takim miejscu i w takich warunkach, że każdy mógł się do niego przyłączyć, bo wtedy ono rozrastać się może i nabrać wskutek tego szczególnie niebezpiecznego charakteru. (9. X. 31 — 1 K. 582/31).

Cz. II. art. 154 k. k. Ustaliwszy, że przewodniczący rady miejskiej odczytał publicznie rezolucję, stanowiącą pod względem treści nieposzanowanie władzy, że następnie oskarżeni przemawiali za jej przyjęciem, pozostali zaś oskarżeni przez podniesienie ręki przyczynili się do przyjęcia wzmiankowanej uchwały, sąd okręgowy tem samem stwierdził wszystkie cechy przestępstwa z cz. II. art. 154 k. k., użyty bowiem w tym przepisie wyraz — „mowa”, jak wyjaśnił Sąd Najwyższy, należy pojmować w znaczeniu jak najszerszem, rozumiejąc pod nim, zarówno dłuższe przemówienie, jak i krótki okrzyk lub zdanie (108/24), a nawet i znak, oznaczający pewne oświadczenie się, jak w danym wypadku, za przyjęciem rezolucji, okazującej nieposzanowanie władzy, gdyż tu nie gra roli sposób głosowanie, lecz sam fakt uchwalenia protestu znieważającego władze państwowe wobec publiczności, znajdującej się na sali. (15. X. 31 — 2 K. 756/31).

Art. 310 k. k. Sankcja z cz. I. art. 310 k. k. stosuje się tylko w razie ustalenia, że oskarżony urządził lub przystąpił do urządzenia przedsiębiorstwa bez należytego, t. j. przewidzianego w ustawie lub rozporządzeniu pozwolenia. Winni zaś prowadzenia przemysłu w mającym należyte pozwolenie przedsiębiorstwie z naruszeniem przepisów prawa przemysłowego (Dz. U. poz. 48/27) tudzież przepisów wydanych w wykonaniu tego prawa, ulegają karze w trybie administracyjnym według art. 126 rzeczzonego prawa przemysłowego, o ile dany czyn nie jest zagrożony w powszechnych ustawach karnych.

Według aktu oskarżenia i ustaleń zaskarżonego wyroku zarzucy i przypisany oskarżonemu czyn polega na prowadzeniu bez należytego pozwolenia wytwórni cukierniczej w tymże lokalu, co i wytwórni pieczywa, której urządzenie jakoteż pozwolenie na jej prowadzenie nie są zakwestjonowane, w czym implicite mieści się tedy zachowanie wymogów art. 14 prawa przemysłowego co do piekarni. Tak ustalony czyn, stanowiąc jeno naruszenie art. 7, ewentualnie 144 prawa przemysłowego, przez rozpoczęcie wytwarzania wyrobów cukierniczych bez zachowania wymogów rzeczonych przepisów

w odpowiadającej wymogom art. 6 i 14 prawa przemysłowego piekarni, której urządzenie z mocy § 26 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych (Dz. U. poz. 582/29) jest wystarczające dla wyrobów cukierniczych, — nie zawiera znamion przestępstwa ani z art. 310 k. k., ani innego przepisu powszechnego prawa karnego, wobec czego zaskarżony wyrok ulega uchyleniu z mocy p. „a” art. 499 k. k., postępowanie sądowe w myśl art. 518 k. p. k. umorzeniu i sprawa z mocy art. 126 prawa przemysłowego przekazaniu Magi-stratowi X., jako Urzędowi Przemysłowemu I-ej instancji, według właściwości. (17. IX. 31 — 1 K. 705/31).

Art. 440 k. k. Dla istoty fałszu dokumentu wystarcza, by podrobiony dokument wogóle odpowiadał wskazanym przez ustawę i przyjętym w praktyce formom, skoro zaś ze względu na swoją treść i ogólną postać posiada znaczenie dowodu, mogącego stwierdzić jakiegokolwiek prawo — obojętną staje się rzeczą i nie wpływa na karalność czynu pytanie, czy i jaką miałby on moc dowodową w sądzie cywilnym. (29. IX. 31 — 2 K. 995/31).

Art. 467 i 559 k. k. Art. 231 k. k. przewiduje nieoględną i niepomiernie szybką jazdę konno lub pojazdem zaprzęgowym w mieście lub na wsi. Personel ruchu tramwajów elektrycznych pod względem odpowiedzialności karnej za przestępstwa, dotyczące ich obowiązków służbowych, powinien być zrównany z funkcjonariuszami kolei żelaznych, którzy, będąc winnymi niewykonania przepisów, wydanych w drodze ustawy lub rozporządzenia, ulegają karze w wypadkach zawinienia umyślnego z cz. II art. 559 k. k., w razie zaś wykroczenia nieostrożnego — z cz. II art. 467 k. k.

Motorowych tramwajów elektrycznych obowiązują przepisy o ruchu tych tramwajów, wprowadzone w życie z dniem 18 lipca 1928 r. (dzień ogłoszenia ich w Dzień. Ust. Nr. 52) na mocy rozporządzenia Ministra Komunikacji z dn. 6 czerwca 1929 r. (poz. 424). przeto w sprawie o wykroczenie nieostrożne może być mowa o odpowiedzialności motorowego jedynie z cz. II art. 467 k. k., tylko wówczas, gdy stwierdzone zostanie niezachowanie przez nieostrożność któregokolwiek z wyżej wymienionych przepisów, dotyczących bezpieczeństwa ruchu tramwajowego. (5. X. 31 — 1 K. 675/31).

Sąd apelacyjny zakwalifikował czyn oskarżonego z art. 468 k. k. z tego względu, że pokrzywdzona nie utraciła całkowicie wzroku, gdyż drugie oko nie jest zagrożone, w sentencji zaś tego wyroku sąd apelacyjny ustalił, że oskarżony pozbawił pokrzywdzoną wzroku na prawe oko. Sąd Najwyższy wyjaśnił, że skoro do zastosowania art. 467 k. k. rzeczą dostateczną jest pozbawienie kogo tylko jednaj ręki lub nogi, to również dostateczne jest pozbawienie tylko jednego oka, jako niczem niezastąpionego organu ciała ludzkiego. (29. IX. 31 — 1 K. 721/31).

Art. 470 k. k. Ustaliwszy, że oskarżony, działając pod wpływem silnego wzruszenia duchowego, spowodowanego napaścią nieznanymi osobnikami, zadał ciężkie uszkodzenie ciała pokrzywdzonemu, wzięwszy go omyłkowo za jednego z napastników, sąd apelacyjny przyszedł jednak do przekonania, że ów stan psychiczny oskarżonego nie może być uznany za okoliczność, wpływającą na złagodzenie winy oskarżonego, ponieważ pokrzywdzony nigdy przedtem nie miał żadnego zatargu ani z oskarżonym, ani z jego towarzyszami.

Pogląd ten jest błędny, w myśl bowiem podstawowej zasady prawa karnego, uwzględniającej przede wszystkim winę podmiotową (nastroj woli sprawcy), cz. 1 art. 470 k. k. nie zawiera ograniczeń co do powodów stanu uniesienia psychicznego, wobec czego stan silnego wzruszenia duchowego sprawcy może powstać również i z przyczyn zupełnie nie związanych z osobą pokrzywdzonego.

Skoro więc sąd apelacyjny ustalił, że oskarżony, działając pod wpływem silnego wzruszenia duchowego, spowodował pokrzywdzonemu ciężkie uszkodzenie ciała, to względem tak ustalonego czynu, winien był zastosować sankcję art. 470 k. k., nie uczyniwszy zaś tego, dopuścił się obrazy art. 377 k. p. k. i art. 470 k. k. (10. IX. 31 — 1 K. 647/31).

Art. 507 k. k. Gwałtu pośredniego można się dopatrzeć jeno w takim działaniu, które, nie dotykając wprost pokrzywdzonego, przygnębia go fizycznie lub moralnie do tego stopnia, że zmusza go do poddania się przemocy.

Rozebranie płotu wbrew woli posiadacza gruntu, ale pod jego nieobecność, wpuszczenie koni na łąkę, spuszczenie wody w sadzawce i wylapanie ryb — same przez się pojęciu pośredniego gwałtu nie odpowiadają, nie godzą bowiem ani bezpośrednio ani pośrednio w osobę pokrzywdzonego. Obowiązujący kodeks karny, zacieśniając pojęcie karalnej samowoli, sprowadził je wyłącznie do czynów, gwałcących wolność osobistą zapomocą przemocy fizycznej, groźby karalnej i nadużycia władzy, wszelkich natomiast innych czynów samowoli, nieodpowiadających trzem powyższym postaciom przemocy, nie uznaje za karalne i pozostawia w sferze prawa cywilnego. (23. X. 31 — 955/31).

Art. 507 k. k. Zdjęcie dachu nad częścią mieszkalną domu, zajmowaną przez pokrzywdzonego, powodujące zaciekanie wody deszczowej i uniemożliwiające tem pobyt w mieszkaniu, z istoty swej może przedstawiać się, jako gwałt pośredni, ponieważ taki gwałt na rzeczy stwarza stan, który pokrzywdzony odczuwa zarówno fizycznie, jak i psychicznie, jako krępujący jego wolę.

Rozpatrzenie wszechstronne momentów zewnętrznych, któreby pozwalały wnosić o podmiotowej winie oskarżonego, jest tem ko-

nieczyniejsze, że przepis art. 28 ustawy z dn. 11 kwietnia 1924 r. o ochronie lokatorów (Dz. U. Nr. 39 poz. 406), niezależnie od powszechnych ustaw cywilnych, określa obowiązek właścicieli do utrzymania przedmiotu najmu w stanie zdatnym do użytku, a nawet ustanawia w razie jakiegokolwiek przebudowy obowiązek zabezpieczenia lokatorom możliwości używania wynajętych pomieszczeń. Przepis ten był konieczną konsekwencją zmienionych stosunków mieszkaniowych, wymagających specjalnej ochrony lokatorów. W czasach kiedy uzyskanie nowego mieszkania nie przedstawiało trudności, lokator, któremu naprawy utrudniały wykonywanie jego praw z najmu, lub nawet czyniły lokal nieprzydatnym do mieszkania, miał najsilniejszą ochronę w prawie (nie obowiązku) żądania przedwczesnego rozwiązania umowy (zob. np. art. 1724 k. c.). W powojennych warunkach rozwiązanie umowy najmu, wbrew ochronie lokatorskiej, jest właśnie w interesie właściciela domu, przeciw czemu lokator się broni. Stąd ochrona, jaką § 2 art. 28 ustawy o ochronie lokatorów daje lokatorowi wobec napraw potrzebnych, a tembardziej niepotrzebnych i niemających charakteru remontu kapitałowego. Jeśli zaś zmiany w budynku przybierają aż cechy „zniesienia lub przerobienia budowli” powodujące „konieczność usunięcia lokatora”, interesy jego są specjalnie strzeżone przepisem lit. g art. 11 ustawy o ochr. lok. Niezachowanie przepisu o utrzymaniu przedmiotu w stanie dobrym, jak i niezabezpieczenie lokatora w czasie remontu, a nawet częściowej przebudowy, stanowić może poszlakę w kierunku ustalenia zamiaru usunięcia lokatora drogą gwałtu pośredniego.

W zakresie momentów niezbędnych po stronie podmiotowej do karalności czynu szczegółowe wyjaśnienie dał Sąd Najwyższy w orzeczeniu Całej Izby II z dnia 18. marca 1926 r. (Zb. 173/26). W stosunku do części I art. 507 k. k. niezbędna jest „zła wola sprawcy, t. j. jego świadomość, że dopuszcza się przemocę fizycznej lub psychicznej mającej zniewolić przymuszanego do sprzecznego z jego wolą działania lub zaniechania uchybiającego jego prawu...” i t. d. W przypadku przewidzianym w części 2 tegoż artykułu zewnętrzną oznaki dobrej wiary należy szukać w tem, iż nie może ona istnieć bez uprawnionego źródła i określonego tytułu, przyczem dobrą wiarę zawsze się domniemywa, zaczem złą wiarę należy wykazać.

Skoro oskarżony wskazuje uprawnione źródło i określony tytuł, oskarżenie winno wykazać nietylko lepsze prawo pokrzywdzonego, lecz obalić źródło i tytuł prawny powołany w oświadczeniu oskarżonego. (14. X. 31 — 2 K. 840/31).

Art. 507, 509, 367 k. k. Oskarżony został skazany wyrokiem sądu grodzkiego z cz. 1 art. 507 k. k. za to, że zapomocą gwałtu na osobie zmusił X-a do zrzeczenia się urzeczywistnienia prawa, polegającego na wykonaniu pracy w drukarni P. Sąd odwoławczy wyrok

ten zatwierdził, uznając, że twierdzenie obrony, iż zarzucony oskarżonemu czyn winien być zakwalifikowany z art. 509 k. k. i że do sądenia go nie był powołany sąd grodzki — jest bezzasadne.

Za przymuszenie robotników do porzucenia pracy kodeks karny w art. 509 i 367 zagraża karą tylko w przedsiębiorstwach znacznych rozmiarów (fabryce, górnictwie), lub posiadających charakter użyteczności publicznej (warsztaty kolejowe, portowe), lub wreszcie takich, w których zaniechanie pracy odbić się może niepomyślnie na interesach ludności miejscowej. Przymus nawet za pomocą gwałtu do porzucenia pracy w innego rodzaju zakładach, nie mających poważnego znaczenia dla państwa, nie stanowi odrębnego przestępstwa i karany być może tylko ze względu na towarzyszące mu okoliczności, jeżeli np. zapomocą gwałtu zmuszono kogoś do zaniechania obowiązku (art. 507 k. k.).

Ponieważ sąd nie ustalił, aby drukarnia P. należała do jednej z powyżej wyliczonych kategorii przedsiębiorstw, przeto zasadnie do czynu oskarżonego zastosował cz. 1 art. 507 k. k., albowiem odpowiada on zupełnie cechom stanu faktycznego art. 507 k. k., gdyż każdy robotnik ma prawo do decydowania według swej woli o tem, czy ma i na jakich warunkach pracować oraz powinien wykonać swe zobowiązania najmu pracy, jak każdy kontrahent w stosunku cywilno-prawnym. Zmuszenie zaś go do postępowania inaczej będzie zmuszeniem do postępowania wbrew prawu i obowiązkowi zmuszonego. (7. X. 31 — 1 K. 834/31).

Art. 530, 531, 533 k. k. Kodeks karny z 1903 r. przewiduje dwa rodzaje zniewagi: a) obrazę (obelgę), to jest obelżywe zachowanie się względem danej osoby, albo także do niej lub o niej odezwanie się w słowie, piśmie lub druku (art. 530 i 533 k. k.) i b) zniesławienie, to jest szerzenie o danej osobie — wszystko jedno, czy w jej obliczu, czy zaocznie, ale zawsze wobec osób trzecich, lub pod adresem osób trzecich — w słowie, piśmie lub druku, wieści, pomawiających ją o czyny występne, nieuczciwe, niemoralne lub niehonorowe — słowem, wogóle rozgłaszanie okoliczności, szarpających cześć i dobrą sławę danej osoby (art. 531 i 533 k. k.).

Rysem zasadniczym pierwszego z tych przestępstw (z art. 530 k. k.) jest ze strony winnego świadome pomiatanie cudzą godnością osobistą przez poniżające tę godność, a skierowane do danej osoby, odezwanie się w słowie, piśmie druku, lub także obejście się. Znamienne zaś cechą drugiego występkę (zniesławienia) jest pomiatanie cudzą czią przez szerzenie kalających tę cześć zarzutów. Istotą zniesławienia jest nastawanie na dobre imię człowieka, istotą zaś obelgi osobistej — pogardliwe jego traktowanie.

W zupełnie takich samych wyrażeniach może raz tkwić zniesławienie, a w innym wypadku tylko obelga. W wystosowaniu do

kogoś słów: „złodziej”, „nikczemnik” i t. p. może, zależnie od okoliczności i zamiaru tkwić bądź wprost tylko obelga („Ty złodzieju”, „Ty lichwiarzu”), bądź zniesławienie („jest to złodziej”, „jest to lichwiarz”), bo w pierwszym razie mamy tu do czynienia tylko z obelżywym epitetem, w drugim zaś — wręcz z przypisaniem oskarżonemu czynów występnych, gdyż złodziejem jest „kto się dopuszcza kradzieży”, a lichwiarzem — „kto się wyzyskiem lichwiarskim zajmuje”. Częstokroć więc i szerzenie o kimś hańbiącej opinii, czy wieści, zawartej w jednym tylko obelżywym wyrazie ale takim, z którym nierozłącznie się wiąże ściśle pojęcie hańbiących czynów (np. „lichwiarz”, „paser”, „złodziej”, „prostyutka”) wystarczy do ustalenia winy zniesławienia. (9. X. 31 — 1 K. 886/31).

Art. 552, 574 k. k. Weksel jest zobowiązaniem zapłaty pewnej sumy pieniężnej. Zatrzymanie takiego dokumentu przy jednoczesnym kłamliwym zapewnieniu o zwrocie tego dokumentu zawiera wszelkie cechy przywłaszczenia, a w pewnym razie przestępstwa z art. 552 k. k. Ta okoliczność, że weksle były wystawione na zlecenie oskarżonego, jest bez znaczenia dla sprawy. Wchodziło tu w grę zobowiązanie zapłaty pewnej sumy pieniężnej przez inną osobę na rzecz oskarżonego, które to zobowiązanie oskarżony powinien był zwrócić pokrzywdzonemu, a przeto, dokumenty te były dla oskarżonego dokumentami cudzemi w rozumieniu art. 552 k. k. (9. X. 31 — 1 K. 863/31).

Art. 562 i 563 k. k. Waga przestępstw i ciężkiej represji karnej za czyny przewidziane w art. 562 i 563 k. k. tkwi w niebezpieczeństwie środków ku osiągnięciu zbrodniczego celu, nie zaś w rozmiarze szkody i stopnia uszkodzenia mienia, spowodowanych czynem, albowiem wchodzi w grę siły żywiołowe, działanie których jest w następstwach nieobliczalne i groźne. To też niezależnie od stopnia uszkodzenia — czyn przewidziany art. 562 i 563 k. k. ustawodawca uznaje za dokonany, o ile pożar powstał i mienie, na które czyn skierowano, zapaliło się, usiłowanie zaś zachodzi tylko wtedy, gdy zapalono materiał, służący do podpalenia, lecz nie zdołano zapalić przedmiotu, na który skierowano zamiar. Skoro tedy sąd ustalił, że zapaliła się podłoga, belka i sufit — miał podstawę prawną do uznania zarzuconego oskarżonemu czynu za dokonany. (7. IX. 31 — 1 K. 840/31).

Według k. k., budynek zamieszkały jest to budynek, w którym mieszkają ludzie, chociażby z przeznaczenia był niemieszkalny, i odwrotnie budynek mieszkalny może być niezamieszkały, pojęcie zaś budynku odpowiada konstrukcji budowlanej, pokrytej jednym dachem. Skoro tedy w budynku pod jednym dachem mieściły się fabryczka i mieszkania zamieszkałe, oddzielone tylko wewnętrznym korytarzem z komunikacją wewnętrzną — wzniesienie pożaru w jed-

nej części budynku w fabryczce stanowiło o podpaleniu budynku mieszkalnego bezpośrednio przewidzianego w art. 563 k. k. — Podpalenie zaś pośrednie, przewidziane art. 562 K. K. przewiduje pożar budynków zamieszkałych w pobliżu miejsca wzniesienia pożaru i pozostających w niebezpieczeństwie przerzucenia się na nie ognia. (7. IX. 31 — 1 K. 840/31).

Art. 578, 671 k. k. Art. 671 k. k. przewiduje w cz. II niezapisanie we właściwym czasie do przepisanych ksiąg lub też nieodesłanie we właściwym czasie sum lub przedmiotów, których zapisanie lub odesłanie stanowiło obowiązek służbowy, przyczem zaniebdanie to winno płynąć z chęci zysku, jednakże bez zamiaru przywłaszczenia; natomiast art. 578 k. k. w cz. III przewiduje przywłaszczenie lub kradzież mienia, znajdującego się z urzędu u sprawcy lub też pod jego dozorem.

Skoro przeto sąd ustalił, że oskarżony przetrzymaną gotówkę traktował jako bezprawną i samowolną pożyczkę i użył na swoje potrzeby, to do tak ustalonego czynu oskarżonego zasadnie zastosował kwalifikację z art. 578 k. k., jak to bowiem wyjaśnił Sąd Najwyższy, dla bytu przestępstwa z cz. III art. 578 k. k. jest rzeczą obojętną, na jak długo oskarżony przywłaszczył sobie mienie, znajdujące się u niego z urzędu (Orz. Izby II S. N. 83/28) i przywłaszczenie takiego mienia nawet na czas najkrótszy, z zamiarem zwrotu przywłaszczonego po upływie tego czasu, zawiera cechy przekroczenia z cz. III art. 578 k. k. (24. IX. 31 — 2 K. 787/31).

Art. 624 k. k. Art. 624 k. k. przewiduje wyrąb samowolny, rozumiejąc przez tę samowolę umyślnę, w sensie art. 48 k. k., wtargnięcie w sferę cudzego posiadania. Przeto działanie sprawcy, acz mylne, lecz w dobrej wierze powzięte, że wyrębu dokonywa we własnym lesie, wyłącza powyższą samowolność, a tem samem i karalność czynu. Skoro zatem oskarżony w niniejszej sprawie, nie przyznając się do winy, dowodził, że dwie sosny, których defraudację mu się zarzuca, ściął na własnym gruncie, że granice gruntów jego i pokrzywdzonego nie są ściśle ustalone, sąd wyrokujący dla ustalenia istoty przestępstwa z art. 624 k. k. winien był okoliczności te rozważyć i ustalić, czy miał miejsce wyrąb sosen samowolny, to znaczy umyślny, w myśl art. 48 k. k., czy też może zaszedł wypadek ewentualnej pomyłki co do własności gruntu, wyłączającej poczynań czynu oskarżonemu. (28. IX. 31 — 2 K. 739/31).

Przedmiotem przestępstwa z art. 624 i nast. k. k. mogą być tylko drzewa rosnące w lesie, drzewa zaś rosnące poza lasem (sady, parki skwery, zadrzewienia przydrożne i t. p.) mogą być, zależnie od okoliczności, przedmiotem uszkodzenia lub kradzieży, lecz nie samowolnego korzystania w myśl art. 624 i nast. k. k. (16. X. 31 — 2 K. 915/31).

Kodeks postępowania karnego.

Art. 2 k. p. k. Wszczęcie sprawy o przestępstwa, ścigane w trybie oskarżenia prywatnego, w myśl § 1 art. 2 k. p. k., może nastąpić tylko na żądanie uprawnionego oskarżyciela, przyczem zgodnie z art. 280 k. p. k. w sądach grodzkich wystarcza złożenie przez tegoż oskarżyciela aktu oskarżenia, zawierającego oznaczenie osoby oskarżonego i zarzuczonego mu czynu.

Ponieważ w sprawie niniejszej protokółarne zameldowanie pokrzywdzonego o pobiciu go przez oskarżonego nastąpiło na postępowaniu policji państwowej, przeto należy uznać, że chociaż w za-meldowaniu tem nie zostało wyrażone *expressis verbis* żądanie ukarania winnego, to jednak domniemywa się ono przez sam fakt zgłoszenia się pokrzywdzonego do policji, gdyż inaczej wystąpienie byłoby z jego strony postępkim bezcelowym.

Do takiego wniosku uprawnia tekst art. 250 k. p. k., w którym jest powiedziane, iż w sprawach o przestępstwa, ścigane z oskarżenia prywatnego, policja na żądanie oskarżyciela przyjmuje jego skargę, w razie potrzeby zabezpiecza dowody, poczem kieruje sprawę do właściwego sądu, co właśnie zostało dokonane w sprawie niniejszej. (29. IX. 31 — 1 K. 624/31).

Art. 3 k. p. k. Jedną z okoliczności wyłączających ściganie, może być, w myśl art. 3 k. p. k., stwierdzenie uprzedniego już wyrokowania, bądź wdrożenia postępowania karnego co do tychże oskarżonych za tenże sam czyn, w znaczeniu tożsamości przestępstwa w danej sprawie zarzuczonego z przestępstwem, którego tyczy się uprzednio wdrożone ściganie karne.

Dla zastosowania art. 3 k. p. k. musi być ustalone w sposób nie budzący żadnej wątpliwości, że rozpoznawany czyn jest tym samym, który już uprzednio stał się przedmiotem ścigania karnego, t. j. że wypełnia on stan faktyczny tego samego przestępstwa, którego dotyczy już uprzednio wdrożone postępowanie karne.

Sąd winien zbadać na podstawie akt sprawy, a w każdym razie z urzędu, gdyż tego wymagają zasady art. 3 k. p. k., czy nie zachodzi stan „*bis in idem*” i przedsięwziąć wszelkie dostępne mu środki celem niewątpliwego rozstrzygnięcia wyłonionej kwestji tożsamości oskarżenia z oskarżeniem, zakończonem wyrokiem. (21. X. 31 — 2 K. 934/31).

Nikt za ten sam czyn nie może być powtórnie sądzony poza wypadkami wznowienia postępowania. (3. VI. — 1 K. 477/31).

Art. 27 i 28 k. p. k. Sprawy o dwa lub więcej odrębnych przestępstw przeciw temu samemu oskarżeniu winny być prowadzone łącznie. (3. VI. 31 — 1 K. 477/31).

Art. 29 k. p. k. Wyłączenie sprawy względem danego oskarżonego lub danego przestępstwa, jak widać z treści § 1 art. 29 k. p. k., zależy od uznania sądu, o ile sąd twierdzi, iż odrębne jej rozpoznanie przyczyni się do uproszczenia lub przyspieszenia postępowania i swe twierdzenie w tej mierze zgodnie z § 2 art. 49 k. p. k. uzasadni. Przy braku takiego uzasadnienia, wyłączenie sprawy względem oskarżonego aresztowanego, z powodu jego aresztowania, obraża § 1 art. 29 k. p. k., zwłaszcza gdy oskarżony aresztowany o to nie prosi lub gdy wnosi o niewyłączenie sprawy względem niego. (12. X. 31 — 1 K. 1084/31).

Art. 39 p. „g” k. p. k. w związku z art. 345 k. p. k. W odróżnieniu od art. 160 u. p. k. z 1864 r. — art. 345 k. p. k. nie wyłącza badania w drodze rekwizycji świadków przez sędziego, który brał udział w wydaniu zaskarżonego wyroku. (30. III. 31 — 2. K. 215/31).

Art. 49, 50 i p. „a” i „e” art. 233 w związku z art. 340 k. p. k. Brak wyraźnego wniosku ze strony oskarżonego o dołączenie do akt okazanego sądowi pisma nie odbiera temu zgłoszeniu i okazaniu sądowi rzeczzonego pisma charakteru i znaczenia wniosku dowodowego, i sam fakt takiego zgłoszenia dowodu powoduje, w myśl art. 340, 49 i 50 oraz p. a i p. e art. 233 k. p. k., konieczność nie tylko dokonania przez sąd oceny znaczenia dla sprawy zaofiarowanego pisma, lecz i uzasadnienie odmowy przyjęcia dowodu z zapisaniem tego do protokołu rozprawy. (11. IV. 31 — 2 K. 234/31).

Art. 89 k. p. k. O przyznaniu stronie prawa ubogich w zasadzie decyduje sąd i na odmowę przyznania takiego prawa służy zażalenie (art. 556 k. p. k.). Od uznania ubóstwa oskarżonego ustawa uzależnia wyznaczenie oskarżonemu obrońcy z urzędu na jego prośbę i decydowanie o tem powierza prezesowi sądu (względnie przewodniczącemu wydziału — art. 89 k. p. k.). Jeśli więc prezes sądu (lub przewodniczący wydziału) odmawia wyznaczenia obrońcy z urzędu z powodu braku warunków, któreby dawały podstawę do korzystania z prawa ubogich, to w myśl § 3 art. 556 w związku z art. 456 k. p. k. należy dopuścić zaskarżalność takiego zarządzenia na ogólnych zasadach, wyrażonych w rozdziale o zażaleniach, możliwości jednak odwołania się z zażaleniem takim do Sądu Najwyższego ustawa nie przewiduje i możliwość taką wyłącza (art. 450—451 k. p. k.).

Prezesi sądów merytorycznych obowiązani są w myśl p. „b” art. 89 k. p. k. wyznaczyć oskarżonemu obrońcę z urzędu tylko wówczas, gdy sąd przyznał mu w trybie art. 556 k. p. k. prawo ubogich. Gdy zaś przyznanie rzeczzonego prawa ubogich nie nastąpiło, wyznaczenie obrońcy z urzędu z powodu ubóstwa zależy od uznania właściwego prezesa. (22 IX. 31 — 1 K. 658/31).

Art. 110 k. p. k. W charakterze świadka nie może być badany tylko ten, kto jest oskarżonym w tejże sprawie do czasu wydania prawomocnego wyroku, tak że okres ten rozpoczyna się już z chwilą postawienia go w stanie oskarżenia. Podejrzani zaś o udział w czynie, będącym przedmiotem postępowania lub działalności przestępnej, pozostającej w ścisłym związku z działaniem oskarżonego, w myśl p. e. art. 110 k. p. k., mogą być badani w charakterze świadka bez przysięgi z zachowaniem przepisu art. 106 k. p. k. (19. V. 31 — 2 K. 530/31).

Art. 2, 245, 279—281 k. p. k. Wedle art. 2, 245, 279—281 k. p. k. akt oskarżenia nie posiada żadnej mocy prawnej lub dowodowej, gdyż jest tylko wnioskiem uprawnionego oskarżyciela, żądającego wszczęcia postępowania sądowego na podstawie pisemnego uzasadnienia, w którym zarzuca oskarżonemu dokonanie czynu przestępnego, z przytoczeniem okoliczności, towarzyszących popełnieniu i ujawnieniu tego czynu. Nieściśle więc lub niedokładne, a nawet wręcz niezgodne z rzeczywistym stanem rzeczy przedstawienie w akcie oskarżenia szczegółów działania przestępnego nie może mieć żadnego znaczenia dla sądu wyrokującego, który, będąc związany jedynie tożsamością czynu, wskazanego w akcie oskarżenia, wydaje w myśl art. 10 i 358 k. p. k. wyrok na podstawie swobodnej oceny całokształtu okoliczności sprawy, ujawnionych podczas przewodu sądowego. Z powyższego wynika, że sąd może się opierać przy wyrokowaniu nie tylko na danych wyszczególnionych w akcie oskarżenia i sprawdzonych na rozprawie, lecz i na całkiem nowych dowodach, jednocześnie przez siebie ustalonych, które, dotycząc tego samego czynu, nie zmieniają ani istoty zarzucanego przestępstwa, ani jego kwalifikacji prawnej. (15. X. 31 — 2 K. 756/31).

Art. 291 k. p. k. Na mocy art. 291 i 473 k. p. k. sąd odwoławczy obowiązany jest do zawiadomienia stron o terminie rozprawy głównej zapomocą wezwań, których sposób doręczenia wskazują przepisy art. 195—209 k. p. k. Ponadto na mocy art. 293 k. p. k. zawiadomienie o dniu rozprawy obrońcy, pełnomocnika lub przedstawiciela ustawowego nie jest równoznaczne z zawiadomieniem samej strony i wcale go nie zastępuje ani wyłącza. (21. IV. 31 — 1 K. 220/31).

Przeprowadzenie rozprawy głównej bez uprzedniego zawiadomienia oskarżonego o jej terminie, a tembardziej wobec sprzeciwu obrońcy oskarżonego, stanowi istotną obrazę § 1 art. 291 k. p. k., powodującą konieczność uchylecia wyroku. (21. IV. 31 — 1 K. 220/31).

Oskarżonemu nie doręczono wbrew art. 291 k. p. k. wezwania na rozprawę. Uchybienie to mogło mieć wpływ na treść wyroku (art. 498 k. p. k.). Ustawa bowiem wychodzi z założenia, że moż-

ność osobistej obrony nie jest formalnością bez treści, lecz prawem, za pomocą którego oskarżony uzyskać może najkorzystniejsze dlań rozstrzygnięcie sprawy. Tego zasadniczego prawa nie można go pozbawić nawet wówczas, gdy stawił się jego obrońca, chociażby chodziło o sprawę, w której stawiennictwo oskarżonego nie jest konieczne, albowiem oskarżony i w takich wypadkach ma prawo działać osobiście obok swego obrońcy, samo zaś niestawiennictwo oskarżonego na rozprawę nie może uzasadnić wniosku, że oskarżony z tego prawa korzystać nie chce, jeżeli niema danych do przyjęcia, że wezwanie na rozprawę otrzymał. (21. IX. 31 — 1 K. 778/31).

Art. 310 k. p. k. W myśl § 3 art. 310 k. p. k., potrzebę, czas trwania oraz miejsce obserwacji psychiatrycznej określa sąd, od którego uznania wyłącznie zależy zarządzenie tego rodzaju obserwacji, o ile zachodzi uzasadniona wątpliwość co do poczytalności oskarżonego. Z tekstu przytoczonego artykułu niewątpliwie wynika, że rozstrzygnięcie powyższej kwestji pozostawione jest wyłącznie uznaniu sądu wyrokującego. Nieprzeprowadzenie dowodu na poczytalność byłoby wówczas uchybieniem procesowem, uzasadniającem zarzut braku należytych ustaleń, względnie pominięciem części wyników przewodu sądowego, gdyby przewód sądowy dostarczył momentów, nasuwających uzasadnione podejrzenie braku poczytalności u oskarżonego. (29. IX. 31 — 1 K. 750/31).

Art. 377 k. p. k. Za przeinaczenie zeznań można uznać tylko takie odtworzenie zeznania, które nie odpowiada zaprotokołowalnemu jego brzmieniu. Natomiast gdy sąd nie przytacza całkowitego brzmienia wyjaśnień oskarżonego, lecz wysnuwa z niego wnioski o charakterze ustaleń faktycznych, to wnioski te, jako stanowiące przejaw oceny materiału dowodowego, znajdują się pod osłoną art. 10 k. p. k. i nie mogą być przedmiotem zarzutu kasacyjnego. (8. X. 31 — 1 K. 945/31).

Art. 461 k. p. k. obrońca z urzędu oskarżonego zgłosił w terminie przewidzianym w art. 223 k. p. k. (str. 71) zapowiedzenie apelacji od wyroku sądu okręgowego, natomiast oskarżony oświadczył w dwa dni później, że na wyrok sądu okręgowego zgadza się, cofając tem samem wcześniejsze zapowiedzenie apelacji przez swego obrońcę, do czego zgodnie z art. 461 k. p. k. był uprawniony, ile że nie zachodziły warunki przewidziane w art. 88 k. p. k.

W tych warunkach wyrok sądu okręgowego uprawomocnił się i apelacja złożona przez obrońcę, wbrew jasno i wyrażonej woli oskarżonego, nie ulegała rozpoznaniu przez sąd apelacyjny, który rozpisując rozprawę apelacyjną i rozpoznając sprawę dopuścił się obrazy art. 361 k. p. k. Z uwagi na powyższe, wyrok sądu apelacyjnego, jako oparty na pozbawieniu oskarżonego przysługującego

mu z mocy art. 461 k. p. k. prawa zrzeczenia się apelacji wniesionej przez jego obrońcę, ulega uchyleniu, postępowanie zaś apelacyjne umorzeniu. (13. X. 31 — 1 K. 1096/31).

Art. 470 k. p. k. Z zestawienia art. 470 k. p. k. z art. 495 i p. a art. 507 k. p. k. wypływa, że podczas gdy art. 495 k. p. k. bezwzględnie nakazuje przytoczyć („powinna wskazać”) zarzucane uchybienia i niezachowanie wymogów tego artykułu pociąga za sobą następstwa z p. a art. 507 k. p. k., art. 470 k. p. k. nie wymaga w formie stanowczej dokładnego wyłuszczenia zarzutów („wyszczególnia się” a nie „powinno wyszczególnić się”) oraz koniecznego przytoczenia kwestionowanych części wyroku z żądaniem zmiany lub uchylenia („wskazuje się” a nie „powinno się wskazać”), przeto z brzmienia tego przepisu należy wnioskować, że zawarte w nim wskazania mają charakter raczej normy instrukcyjnej i nie pozostają pod żadną sankcją. Jeżeli więc treść apelacji świadczy wyraźnie, że apelujący domaga się uchylenia zaskarżonego wyroku i ukarania winnego, to niezastosowanie się ściśle do wskazówek art. 470 k. p. k. nie daje podstawy do nieprzyjęcia takiej apelacji. (5. X. 31 — 1 K. 820/31).

Art. 475 k. p. k. Sąd apelacyjny jest obowiązany uznać zarzut nieścisłości protokołu, zgłoszony w I-ej instancji, gdy dotyczy on okoliczności, mogących mieć wpływ na orzeczenie o winie i gdy nie nastąpiła w I-ej instancji kategoryczna odmowa sprostowania oraz w wypadku ujawnienia zewnętrznej sprzeczności pomiędzy częściami protokołu lub protokołem i dołączonymi dokumentami, w innych wypadkach ocena słuszności zarzutu o nieścisłości protokołu należy do uznania sądu odwoławczego. (5. X. 31 — 2 K. 1040/31).

Art. 476 i 478 k. p. k. Sąd apelacyjny odmawiając w myśl art. 478 k. p. k. przyjęcia nowego dowodu winien odmowną decyzję swoją, na mocy § 2 art. 49 k. p. k., należycie uzasadnić. Powołanie się sądu na tę okoliczność, że zgłoszeni w toku przewodu sądowego w II-ej instancji świadkowie nie powinni być wezwani, gdyż nie byli przesłuchani w sądzie pierwszej instancji, sprawa zaś jest rozpoznawana przez sąd apelacyjny w trybie art. 476 k. p. k., który nakłada na sąd obowiązek jedynie powtórzenia postępowania dowodowego I-ej instancji, stanowi mylną wykładnię art. 476 i 478 k. p. k. Aczkolwiek bowiem art. 476 k. p. k. istotnie nakłada na sąd apelacyjny obowiązek powtórzenia dowodów, rozważanych przez sąd I-ej instancji, jednak przepis tego artykułu nie ogranicza strony w zgłaszaniu, na mocy art. 478 k. p. k., nowych dowodów. Art. 476 k. p. k. ma za zadanie, w razie zaskarżenia wyroku niewinniającego, ułatwić sądowi apelacyjnemu zetknięcie się bezpośrednio z ujawnionymi podczas przewodu sądowego w I-ej instancji dowodami, jednakże nie tamuje oskarżonemu możliwości zgłaszania nowych do-

wodów, mogących mieć wpływ na treść orzeczenia o winie, sąd apelacyjny odmówić może przyjęcia takich nowych dowodów tylko wtedy, gdy odmowę swoją należycie uzasadni. (24. IX. 31 — 2 K. 774/31).

Art. 476, 480, 291 k. p. k. W myśl art. 476 k. p. k., sąd apelacyjny, rozpoznający sprawę z powodu apelacji, założonej od wyroku uniewinniającego w sprawie o przestępstwo, ścigane z urzędu, obowiązany jest przeprowadzić na nowo całe postępowanie dowodowe, w którego zakres, zgodnie z art. 33 k. p. k., nie wchodzi przesłuchanie oskarżonego. Wobec powyższego nie zachodzi obraza art. 476 k. p. k., jeżeli sąd apelacyjny rozpozna sprawę naskutek apelacji od wyroku uniewinniającego pod nieobecność oskarżonego, o ile stawiennictwo jego uznał za nieobowiązkowe. Uznanie jednak stawiennictwa oskarżonego za nieobowiązkowe nie zwalnia sądu apelacyjnego od obowiązku zawiadomienia oskarżonego, zgodnie przepisami art. 291 i 473 k. p. k., o terminie rozprawy w celu dania możliwości skorzystania z przysługującego mu prawa (złożenia wyjaśnienia), przewidzianego w art. 332 k. p. k. Doręczenie wezwania powinno nastąpić z zachowaniem przepisów, przewidzianych w art. 202—203 k. p. k. W przypadku zaś, gdy oskarżony zmienił miejsce zamieszkania, nie zawiadomiwszy o tem sądu, sąd, w myśl art. 204 k. p. k., wysłał wezwanie pod ostatnim znanym adresem i takie wysłanie uważa się za doręczone, z wyjątkiem jednak przypadku, przewidzianego w § 2 art. 472 k. p. k., który wprost wskazuje, że przepis art. 204 k. p. k. nie ma zastosowania do oskarżonego, jeżeli apelacja założona została od wyroku uniewinniającego.

Skoro w niniejszym przypadku sąd apelacyjny rozpoznawał sprawę naskutek apelacji prokuratora od wyroku uniewinniającego oskarżonego, który zmienił miejsce zamieszkania, nie zawiadomiwszy sądu o nowym adresie, a według zawiadomienia policji rzekomo zbiegł zagranicę, to w tych warunkach uznanie przez sąd za doręczone wezwania, wysłanego pod ostatnim adresem i rozpoznanie sprawy stanowi obrazę art. 291 i 480 k. p. k.

Jeżeli miejsce pobytu oskarżonego jest nieznanne, bądź jeżeli oskarżony się ukrywa, to sąd, zgodnie z art. 188 i 189 k. p. k., zarządza bądź poszukiwanie przez policję, bądź po uprzednim powzięciu postanowienia o aresztowaniu — rozesłania listów gończych, zaś postępowanie karne zawiesza, na czas trwania przeszkody, zgodnie z przepisem art. 5 k. p. k., nie uczyniwszy zaś tego, sąd apelacyjny dopuścił się obrazy rzeczonych przepisów prawa. (20. X. 31 — 2 K. 891/31).

Art. 477 k. p. k. Przepis art. 477 k. p. k. ma zastosowanie wówczas, kiedy wezwany świadek się nie stawia. Skoro zaś świadkowi wezwanie z powodu zmiany adresu, wskazanego w aktach, nie zo-

stało doręczone, to wezwanie, jako konieczny warunek zastosowania art. 477 k. p. k. nie nastąpiło, i sąd odwoławczy obowiązany jest sprawę odroczyć i zarządzić w nowym terminie doręczenie wezwania, zgodnie z art. 202—204 k. p. k., według nowego adresu. 17. IV. 31 — 308/31).

Art. 478 k. p. k. Skoro oskarżony w wywodzie apelacji nie kwestjonował części wyroku, uznającego jego winę, to równocześnie zgłoszony wniosek dowodowy, zmierzający nie do zmiany orzeczenia o winie, a jedynie do złagodzenia kary, wychodzi poza ramy art. 478 k. p. k., w myśl bowiem tegoż artykułu stronie przysługuje prawo składania nowych dowodów w postępowaniu apelacyjnym jedynie celem obalenia orzeczenia w części, odnoszącej się do winy oskarżonego. (14. IV. 31 — 2 K. 297/31).

Nie może służyć za podstawę do odmowy wezwania świadków, wskazanych przez oskarżonego, niezgodność zapowiedzianych zeznań tych świadków z zenaniem tegoż oskarżonego. (9. V. 31 — 2 K. 394/31).

Sąd apelacyjny, odmówiwszy na posiedzeniu niejawnem zbadania świadka X, uzasadnił swą decyzję tem, iż rzeczony świadek miał ustalić tę samą okoliczność, co i świadek Y, kodeks zaś obowiązku badania szeregu świadków na stwierdzenie tej samej okoliczności nie przewiduje.

Powyższe postanowienie nie odpowiada wymogom § 2 art. 49 i 478 k. p. k., gdyż według nich sąd mógłby odmówić wezwania świadka tylko na tej zasadzie, że okoliczności, na których stwierdzenie został wskazany, nie mogą wpłynąć na treść orzeczenia o winie, względ zaś, że miał je również stwierdzić inny świadek, jest bez znaczenia, k. p. k. bowiem nie zawiera przepisu, któryby zezwalał ustalać każdą okoliczność tylko przez jednego świadka, takie zaś postawienie kwestji uniemożliwiałoby nieraz przeprowadzenie dowodu, jeden bowiem świadek może jakiegoś faktu nie pamiętać, lub go nie zauważyć. (29. IX. 31 — 2 K. 1028/31).

Art. 478 i 506 k. p. k. Jeżeli oskarżony, będąc aresztowany, nie mógł się stawić z własnej inicjatywy na rozprawę odwoławczą, wobec zaś uznania jego stawiennictwa za nieobowiązkowe, nie został on sprowadzony, to z samego faktu nieobecności oskarżonego i jego obrońcy nie można domniemywać się, że oskarżony pogodził się z odmowną decyzją sądu w kwestji wezwania świadków. Przeciwnie, z przepisu § 2 art. 481 k. p. k., nakazującego odczytanie w całości apelacji strony nieobecnej na rozprawie, wynika, że wszystkie wnioski zawarte w teźże apelacji zachowują swe znaczenie procesowe i że sąd odwoławczy jest obowiązany rozważyć je w całej rozciągłości. Ta więc okoliczność, że oskarżony nie stawił się na rozprawę, lub nie był zastąpiony przez obrońcę, nie może pozbawić go żąd-

nego uprawnień zagwarantowanych mu przez ustawę, gdyż ani stawiennictwo osobiste, ani posiadanie obrońcy nie były dla niego obowiązujące, a przeto art. 506 k. p. k. nie może mieć w tym wypadku zastosowania. (29. IX. 31 — 2 K. 1028/31).

Art. 481 k. p. k. Przewidziane w art. 481 k. p. k. sprawozdanie obejmuje również jako stan faktyczny treść zeznań, zawartych w przewodzie pierwszej instancji. Tylko w „razie potrzeby” należy odczytać poszczególne ustępy z akt sprawy. Jeśli obrona uważa odczytanie pewnych zeznań lub dokumenty, zawartych w aktach, za nieodzowne, powinna wystąpić z odpowiednim wnioskiem, wskazując na potrzebę takiej dokładności, jakiej nie czyni zadość sprawozdanie. (17. IX. 31 — 1 K. 664/31).

W razie niestawiennictwa strony na rozprawę apelacyjną, sąd obowiązany jest rozpatrzyć zawarte w pismach nieobecnego wnioski dowodowe, choćby odrzucone na posiedzeniu niejawnem. (3. VI. 31 — 1 K. 477/31).

Art. 490 k. p. k. Obowiązek wyznaczenia obrońcy z urzędu do złożenia wyводу kasacji nie ogranicza się do oskarżonego aresztowanego, o czym mowa w art. 490 k. p. k., lecz rozciąga się na podstawie art. 89 k. p. k. i na oskarżonego, pozostającego na wolności, który z powodu ubóstwa nie może ponieść kosztów obrony i który prosi o wyznaczenie obrońcy z urzędu do złożenia wyводу kasacji zgłosił w terminie do zapowiedzenia kasacji. (Skład 7 sędziów 24. X. 31 — 1 K. 524/31).

Art. 1 dekretu z 25 I. 1919 r. o nabywaniu i posiadaniu broni
(Dz. Pr. 9/19 — 123).

Art. 1 dekretu z dnia 25 stycznia 1919 r. o nabywaniu i posiadaniu broni (Dz. Pr. 9/19 — 123) zakazuje posiadanie bez pozwolenia „wszelkiego rodzaju broni palnej”, a więc i myśliwskiej, która poza tem jest wyraźnie wymieniona w art. 3 i pod b. art. 5 dekretu, dalsze więc wyrazy art. 1: „wszelkiego rodzaju amunicji, nabojów pocisków, do tego rodzaju broni używanych”, również dotyczą prochu, śrutu i ładunków do broni myśliwskiej (dubeltówki, strzelby). To też aczkolwiek art. 5 dekretu przepisuje sankcje karne za „posiadanie broni wojskowej lub materiałów i przedmiotów, służących do użytku wojskowego” (p. a) oraz za „posiadanie broni myśliwskiej lub krótkiej palnej” (p. b), przemilczając o amunicji, nabojach i pociskach, jednak początkowe wyrazy art. 5, powołujące się na przekroczenie „przepisów, zawartych w niniejszym dekrete”, w dostatecznej mierze świadczą o tem, że powyższe sankcje karne dotyczą nie tylko „broni” w ścisłym tego słowa znaczeniu, lecz i przeznaczonych do broni amunicji, nabojów i pocisków, czyli prochu, śrutu i ładunków. (14. X. 31 — 2 K. 895/31).

Art. 380 prawa budowlanego (Dz. U. poz. 202/28).

Odpowiedzialność z art. 380 prawa budowlanego (Dz. U. poz. 202/28) podlegają winni grożących bezpieczeństwu publicznemu uchybień w utrzymaniu budynków, zarówno istniejących, jak nowo-wznoszonych. Dla zastosowania więc art. 380 prawa budowlanego niezbędne jest ustalenie, że uchybienia w utrzymaniu budynku były tego rodzaju, że groziły bezpieczeństwu publicznemu, żądanie bowiem ze strony władz, powołanych do wykonywania nadzoru policyjno-budowlanego, naprawy tylko takich uchybień ma oparcie prawne w rzeczonym przepisie. Do drobnych zaś napraw, tak zwanych komorniczych, stosują się art. 1754 k. c, względnie ustawa o ochronie lokatorów z dnia 11 kwietnia 1924 r. (Dz. U. poz. 406).

Skazując oskarżonego w sprawie niniejszej z art. 380 i 402 prawa budowlanego za niewykonywanie prawomocnego zarządzenia inspekcji mieszkaniowej Magistratu m. Łodzi z dnia 20 listopada 1930 r. naprawy podłogi i okna w mieszkaniu lokatorki X., sąd okręgowy nie zbadał prawności rzeczzonego zarządzenia inspekcji mieszkaniowej (art. 7 k. p. k.), nie zajął się bowiem ustaleniem, czy zarządzenie to ma oparcie prawne w art. 380 prawa budowlanego, czy też dotyczy napraw komorniczych, a nawet nie stwierdził, czy budynek oskarżonego jest objęty powołaną wyżej ustawą o ochronie lokatorów, czem dopuścił się obrazy art. 358 k. p. k. (28. X. 31 — 1 K. 907/31).

Art. 399, 403 rozp. Prez. Rzpl. z 16. II. 28 r. o prawie budowlanem (Dz. U. 23/28 — 202).

Z zestawienia art. 399 z art. 403 rozporządzenia Prez. Rzpl. z 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanem (Dz. U. 23/28 — 202) należy dojść do wniosku, że kierownik robót lub przedsiębiorca jest odpowiedzialny zarówno za prowadzenie robót bez pozwolenia jak i za uchybienia konstrukcyjne. (5. X. 31 — 1 K. 820/31).

Art. 51 prawa czekowego.

Odpowiedzialność oskarżonego według art. 51 prawa czekowego nie byłaby wyłączoną, choćby ze spółki wystąpił i do jej zarządu już nie należał, skoro dalej istniało w Pocztowej Kasie Oszczędności konto czekowe na nazwisko danej firmy bez przepisania go na nowe oznaczenie firmowe, a oskarżony celem dysponowania funduszem wystawił czek ze swym niezbędnym współpodpisem. Z tego względu sąd nie mógł omawiać w uzasadnieniu wyroku obrony oskarżonego, że ze spółki wystąpił przed wystawieniem czeku. (14. X. 31 — 1 K. 831/31).

Odpowiedzialność karna z art. 51 prawa czekowego możliwa jest tylko w stosunku do osób indywidualnie na czeku, jako wystawcy, podpisanych. (14. X. 31 — 1 K. 831/31).

Data wystawienia czeku, jak to wynika z treści art. 1 p. e prawa czekowego z 14 listopada 1924 r. (Dz.U. poz. 927) jest zasadniczym elementem czeku. Odpowiedzialność karna, określona w art. 51 prawa czekowego, związana jest z datą wystawienia czeku. Z przepisów tych, jak to już orzekł Sąd Najwyższy, z oczywistością wynika, że wystawca może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej z art. 51 tylko wtedy, jeżeli data wystawienia jest pewną i niesporną, t. j. że bądź zbiega się z datą wydania czeku, bądź w wypadku dopuszczonego w obrocie postdatowania, została w chwili wydania czeku wpisana do czeku, bądź wreszcie w tych wypadkach, kiedy czek, tracąc właściwy swój charakter, użyty został dla celów gwarancyjnych czy kredytowych, a wydany został bez daty, lecz data ta później wpisana została zgodnie z wolą wystawcy i w ściśle określonej co do dnia formie. Skoro odpowiedzialność karna dotyczy posiadania pokrycia w dacie wystawienia czeku i w związanych z tą datą terminach płatności (art. 15) albo rozporządzenia się istniejącym pokryciem przed tą datą, to nie do pomyślenia jest, aby data ta nie była ścisła lub była niezgodna z wolą wystawcy. (7. X. 31 — 1 K. 800/31).

Odpowiedzialność karna, w art. 51 prawa czekowego przewidziana, związana jest z nieposiadaniem pokrycia w momencie wystawienia czeku, która to data, wobec dopuszczalności w naszej praktyce postdatowania czeku nie zawsze zbiega się z datą wydania czeku. (28. X. 31 — 1 K. 938/31).

Dekret o utworzeniu rad gminnych (Dz. Pr. Nr. 18/18 poz. 48).

Dekret o utworzeniu rad gminnych (Dz. Pr. Nr. 18/18 poz. 48) wcale nie znosi kontroli wójta nad działalnością i urzędowaniem sekretarza gminy, w art. 14 zaś wprowadza jedynie nadzór odnoszących urzędów nad działalnością rad gminnych, a ponadto w razie rozwiązania takiej rady przewiduje polecenie wójtowi zarządzania sprawami gminnymi na czas przejściowy. (29. IX. 31 — 1 K. 780/31).

Ustawa karno-skarbowa.

Art. 49 u. k. s. Ustawa karno-skarbową ani w zasadniczym art. 5, traktującym o odpowiedzialności za winę nieumyślną, ani w art. 49 mówiącym o odpowiedzialności za niezgodne z rzeczywistością zadeklarowanie towaru zagranicznego z winy nieumyślnej, nie zawierają definicji, na czym wina nieumyślna w przypadku art. 40 ma polegać, wobec czego w myśl art. 2 u. k. s., ma w tej mierze zastosowanie przepis art. 48 k. k., w obliczu którego wina nie-

ostrożna (nieumyślna) polega na tem, iż sprawca bądź wcale nie przewidział skutku swojego czynu, bądź przewidując jego możliwość lekkomyślnie sądził, że swoim działaniem temu skutkowi zapobiegnie. (Orz. 251/22).

Wedle wyjaśnień Sądu Najwyższego (162/30, 205/30 i 148/31) deklarant nie ma obowiązku wskazywania pozycji taryfy celnej ani w deklaracji celnej (§ 15), ani też w dokumentach handlowych (§ 16); oznaczenie pozycji taryfy celnej należy do urzędu celnego. Skutkiem tego strona chociażby podała mylną pozycję taryfy celnej w swej deklaracji celnej, nie narusza przepisów wydanych w przedmiocie opłat celnych i obrotu towarowego z zagranicą i za to nie ulega karze. Artykuł 49 u. k. s. jako przepis sankcyjny ma swoją dyspozycję w przepisach o postępowaniu celnem, zatem przepisy te nie nakładają na deklaranta obowiązku wskazywania właściwej pozycji taryfy celnej, lecz wskazania danych i dowodów, na podstawie których dopiero władze celne mają odpowiednią pozycję taryfy zastosować.

Aby oskarżonemu zarzucić niedostosowanie się do przepisów u. k. s. i rozporządzenia o postępowaniu celnem w kwestji niezgodnego z rzeczywistością zadeklarowania do odprawy celnej towaru, należy przedewszystkiem ustalić, że oskarżony fakt niezgodnego z rzeczywistością zadeklarowania towaru przewidział lub też mógł lub powinien był przewidzieć. (21. IX. 31 — 1 K. 623/31).

Art. 65 u. k. s. Art. 65 u. k. s. ma na myśli opłatę monopolową, przewidzianą rozporządzeniem Ministra Skarbu o przywozie tytoniu z zagranicy z dnia 3 marca 1925 r. w brzmieniu rozporządzenia z dnia 6 lipca 1927 r. (Dz. U. Nr. 75 poz. 658). (8. X. 31 — 1 K. 903/31).

Art. 13 ustawy z 16. VII. 1923 (Dz. U. Nr. 87 poz. 676)
o poborze daniny lasowej na cele odbudowy kraju.

Przestępstwo z art. 13 ustawy z dnia 6 lipca 1923 r. (Dz. U. Nr. 87 poz. 676) o poborze daniny lasowej na cele odbudowy kraju nie jest przestępstwem trwałem. (Skład 7 sędziów: 24. X. 31 — 2 K. 628/31).

Art. 7 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji
(Dz. U. poz. 467/30 r.)

Art. 7 upoważnia Radę Min. do ogłaszania w drodze rozporządzeń nakazów, by pewne towary były sprzedawane w handlu detalicznym tylko w przepisanych jednostkach ilościowych z uwidocznieniem ich ilości, zaś § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 23. IX. 29 (Dz. U. poz. 551/29 r.) o oznaczeniu miary nici w obrocie handlowym zezwala wogóle na sprzedaż nici wyłącznie zaopatrzonych

w oznaczenia miary długości lub masy netto, odpowiadających wymaganiom dekretu o miarach.

Na pierwszy rzut oka mogłoby się wydawać, skoro art. 7 Ustawy tylko handel detaliczny ma na uwadze, iż hurtownicy, sprzedający nici wadliwe, żadnej odpowiedzialności karnej nie ponoszą. Jednak taki wywód byłby niesłuszny, jako urągający logice i niewątpliwym zamiarom ustawodawcy: hurtownik sprzedający zakazane w obrocie nici detalistom staje się bezpośrednim sprawcą puszczania tych nici w dalszy obrót i jako taki ponieść powinien odpowiedzialność na zasadzie cz. 3 art. 51 k. k. (6. X. 31 — 1 K. 818/31).

Rozp. Prez. Rzpltej o Inspekcji Pracy (Dz. U. Nr. 67/27 poz. 590).

Z aktu oskarżenia, skierowanego przez Inspektora Pracy do sądu grodzkiego oraz uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie, wynika, że oskarżony wezwany był przez Inspektora Pracy nakazem, wydanym w trybie art. 23 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o Inspekcji Pracy (Dz. U. Nr. 67/27 poz. 590) do usunięcia wykroczeń i uchybień, stwierdzonych podczas wizytacji. Od rzeczzonego nakazu przysługiwała oskarżonemu skarga w ciągu dni 14 w trybie art. 14 rozporządzenia do Okręgowego Inspektora Pracy, z którego to prawa oskarżony we właściwym czasie zrobił użytek.

Wobec uprawomocnienia się nakazu Inspektora Pracy i stwierdzenia przezeń niewykonania poszczególnych zarządzeń, wymienionych w rzeczonym nakazie, Inspektor pracy zwrócił się do właściwego sądu grodzkiego w Górze Kalwarji, ponieważ nie jest tam utworzony Sąd Pracy, o ukaranie oskarżonego na mocy art. 29 rozporządzenia o inspekcji pracy. Zarzut kasacji, że sprawa niniejsza była rozpoznawana w trybie postępowania karno-administracyjnego jest przeto bezzasadny, z powyżej bowiem przytoczonego przebiegu sprawy wynika, że sprawa nie była rozpatrywana przez inspekcję pracy w płaszczyźnie ustalenia winy oskarżonego oraz wymierzenia kary w trybie postępowania karno-administracyjnego. Nie miał więc oskarżony zasady, wbrew twierdzeniu kasacji, ani sam do złożenia żądania, przewidzianego w art. 619 k. p. k., ani domagać się od inspektora pracy skierowania sprawy w trybie art. 618—620 k. p. k., względnie art. 34—37 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu karno-administracyjnym (Dz. U. Nr. 38/28 poz. 365) do Sądu Okręgowego. W myśl zaś art. 30 rozporządzenia o inspekcji pracy do orzeczenia o czynach, przewidzianych w art. 29 wspomnianego rozporządzenia, właściwe są sądy powiatowe, obecnie grodzkie, w miejscowościach, w których nie są utworzone sądy pracy (art. 2, 3, 7, 20, 35 rozp. Prez. Rzpltej o sądach pracy — Dz. U. poz. 350/28). (5. X. 31 — 1 K. 832/31).

Rozp. Prez. Rzpltej o prawie przemysłowem.

Przepis ust. 2 art. 3 rozporządzenia o prawie przemysłowem nie uchyla nakazu zawartego w art. 14 tegoż rozporządzenia, gdyż zawarte w art. 14 wymagania ustawy uzależnione są wyłącznie od wskazanych w nim okoliczności i warunków, niezależnie od uprzednio nabytych praw do prowadzenia przemysłu i wymagania te nie stoją w żadnej należności od przepisów §§ 33 i 34 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 29 października 1929 r. (Dz. U. Nr. 78/29 poz. 582). (22. IX. 31 — 1 K. 753/31).

Ustawa o państwowym podatku przemysłowym.

Art. I a k. k. stanowi, że przepisy części pierwszej kodeksu będą miały zastosowanie również do przestępstw, przewidzianych w ustawach specjalnych. Odnośnie do przestępstw, przewidzianych w ustawie o państwowym podatku przemysłowym należy zatem również stosować przepisy ogólne kodeksu karnego, nie wyłączając przepisów o złagodzeniu kary, w szczególności art. 53 k. k.; od owych przepisów ogólnych kodeksu należałoby jedynie wówczas odstąpić, gdyby szczególny przepis, w ustawie specjalnej zawarty, tak postanawiał. Odmienne zapatrywanie prawne nie może być nadal utrzymane. Jeżeli więc sąd wyrokujący przyjął okoliczności łagodzące i karę w myśl art. 51 k. k. złagodził, to przez to nie dopuścił się obrazy ustawy. (1. X. 31 — 1 K. 825/31).

Przewidziane w ustawie o państwowym podatku przemysłowym i przeprowadzone przez władze podatkowe i skarbowe postępowanie nie ma nic wspólnego z postępowaniem karno-administracyjnym, ustanowionem przez rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. (Dz. U. Nr. 38 poz. 365), art. 4 bowiem tego rozporządzenia wyraźnie stanowi, że przepisy o postępowaniu karno-administracyjnym nie dotyczą dochodzenia i karania w sprawach karno-skarbowych wogóle. Postępowanie władz administracyjno-skarbowych w sprawach należących do ich kompetencji regulują przepisy ustawy karnej skarbowej oraz innych ustaw skarbowych, jak np. o państwowym podatku przemysłowym, dochodowym i t. d. (21. IX. 31 — 2 K. 743/31).

Art. 3 ustawy o państw. podatku przemysłowym.

Art. 3 ustawy o państwowym podatku przemysłowym w sposób wyczerpujący wylicza przypadki zwolnienia od państwowego podatku przemysłowego. Z układu tego artykułu zupełnie wyraźnie przebiega zamiar ustawodawcy zwolnienia niektórych przedsiębiorstw od podatku w zależności od osoby przedsiębiorcy, przeznaczenia, a częściowo i rozmiarów przedsiębiorstwa, i wreszcie od sposobu prowadzenia przedsiębiorstwa. W pierwszym rzędzie ustawa zwalnia od

podatku niektóre przedsiębiorstwa państwowe, następnie przedsiębiorstwa prowadzone przez związki samorządowe, dalej kasy pomocy pracowników różnych instytucji i t. d. O przedsiębiorstwach związków samorządowych ustawa wspomina w p. p. 3,8 i 9 rzeczownego artykułu, ustalając warunki wymagane dla zwolnienia od podatku. Przedsiębiorstwa związków samorządowych, korzystające z ulgi niepłacenia podał ku przemysłowego, ustawa oznacza bądź imiennie i szczególnie jak lombardy, kasy pożyczkowo-oszczędnościowe, kinematografy i teatry, bądź określa ogólnym mianem „przedsiębiorstwa użyteczności publicznej”. Te ostatnie przedsiębiorstwa pomimo należenia do związku samorządowego powinny jeszcze czynić zadość pewnym określonym w ustawie warunkom, a mianowicie powinny być prowadzone na własny rachunek i we własnym zarządzie związku samorządowego. Tym sposobem dla ustalenia, czy dane przedsiębiorstwo, należące do związku samorządowego, wolne jest od podatku przemysłowego, należy stwierdzić: 1) że związek samorządowy prowadzi to przedsiębiorstwo we własnym zarządzie i na własny rachunek, to jest eksploatuje go sposobem gospodarczym, a nie zapomocą wynajmu prywatnemu przedsiębiorcy i 2) że jest ono bądź wyszczególnione w art. 3 ustawy, bądź podpada pod pojęcie „użyteczności publicznej” w rozumieniu ustawy o państwowym podatku przemysłowym.

Definicji pojęcia „użyteczności publicznej” ustawa nie daje. Okoliczność ta, w związku z fiskalnym charakterem ustawy o państwowym podatku przemysłowym i koniecznością ścisłej interpretacji art. 3, jako przepisu wyjątkowego, stwarza przy określeniu pojęcia przedsiębiorstwa użyteczności publicznej, korzystającego z przywileju niepłacenia podatku przemysłowego, duże trudności. Można bowiem to pojęcie interpretować bądź zanadto szeroko, bądź zanadto ściśle, a przeto niezgodnie z intencją ustawodawcy. Nie wiele w tej mierze pomagają przepisy § 3 i 4 rozporządzenia wykonawczego do ustawy o państwowym podatku przemysłowym, § 3 bowiem wyszczególnia imiennie przedsiębiorstwa, które należy „zaliczyć” do przedsiębiorstw użyteczności publicznej, ale przepis ten bynajmniej nie ma znaczenia enumeracji i nie wyłącza możliwości zaliczenia innych niewyszczególnionych przedsiębiorstw, mających atoli charakter użyteczności publicznej. Paragraf 4 bez żadnego uzasadnienia wyłącza z pod pojęcia przedsiębiorstw użyteczności publicznej apteki, piekarnie i t. d.

W potocznym znaczeniu pod pojęciem użyteczności publicznej należałoby rozumieć każdą instytucję przeznaczoną dla potrzeb, wygody i użytku powszechnego oraz dostępną do korzystania dla szerokiego ogółu ludności. Pod pojęcie to podpada tak tramwaj i łaźnia, jak apteka i piekarnia. A jednak rozporządzenie wykonawcze

do ustawy o państwowym podatku przemysłowym poucza, że dwa pierwsze przedsiębiorstwa nie ulegają opodatkowaniu, natomiast apteka i piekarnia powinny opłacać podatek przemysłowy. Świadczy to, że w rozumieniu ustawy o państwowym podatku przemysłowym pojęcie użyteczności publicznej jest węższe i że wymaga ono każdorazowego ustalenia wyraźnie niewskazanej w ustawie lecz wpływającej z jej ducha cechy, stanowiącej właśnie podstawę do przyznania ulgi niepłacenia podatku przemysłowego. Cechą tą jest **interes społeczny**. Tylko przedsiębiorstwo użyteczności publicznej, prowadzone wyłącznie w interesie społecznym, może domagać się ulgi niepłacenia podatku przemysłowego. Pojęcie „interes społeczny” nie jest identyczne z pojęciem potrzeby danego społeczeństwa. Najbardziej potrzebna i użyteczna dla ludności instytucja, o ile jest utworzona i prowadzona nie wyłącznie w interesie społecznym, ma obowiązek opłacania podatku przemysłowego narówni z każdym innym prywatnym przedsiębiorstwem, gdyż inaczej mogłaby stanowić niebezpieczną dlań konkurencję. Tym sposobem podstawą do zwolnienia należącego do związku samorządowego przedsiębiorstwa użyteczności publicznej do podatku jest szczególnie cel utworzenia i prowadzenia tego przedsiębiorstwa. Dla przykładu można wziąć mleczarnię miejską. Przeznaczona dla szerokiego ogółu ludności, utworzona dla dostarczenia ludności pełnowartościowego mleka, skalkulowana i pomyślana jako sposób zwalczania drożdżyny mleka i t. d., mleczarnia ta podpada pod pojęcie użyteczności publicznej w potocznym tego wyrażenia znaczeniu, ale z punktu widzenia ustawy o państwowym podatku przemysłowym może być zwolniona od podatku, o ile będzie ustalone, że ponadto miała na celu interes społeczny w postaci np. zapobieżenia szerzenia się w danej miejscowości gruźlicy, lub jakiegokolwiek innej choroby, zagrażającej ogólnej zdrowotności ludności. Każde przedsiębiorstwo miejskie ma za sobą domniemanie, że jest przeznaczone dla dobra powszechnego, dla potrzeb i wygody całej ludności miejskiej, lecz ani osoba właściciela, w danym przypadku związku samorządowego, ani charakter przedsiębiorstwa jako użyteczności publicznej nie mają większego znaczenia w kwestji zwolnienia od podatku przemysłowego, decyduje bowiem o tym cel społeczny, dla którego osiągnięcia przedsiębiorstwo przeznaczone. Najdosadniej tę myśl potwierdza p. 8 art. 3, stanowiący, że od podatku przemysłowego są zwolnione nieobliczone na zysk stale i ruchome przedsiębiorstwa kinematograficzne, prowadzone we własnym zarządzie i na własny rachunek przez instytucje państwowe, samorządowe i społeczne w celach **o s w i a t o w o - k u l t u r a l n y c h**.

Również nie ma decydującego znaczenia w kwestji zwolnienia od podatku osiągniany przez przedsiębiorstwo użyteczności publicz-

nej zysk. Moment zysku może mieć znaczenie jedynie w przypadkach, gdy stanowi dowód, iż przedsiębiorstwo nie miało na celu uczyńnienia zadość interesowi społecznemu i służyło jedynie celom handlowym, było zwykłym źródłem dochodu. Związek samorządowy jest instytucją gospodarczą i w działalności swej nawet o charakterze czysto-społecznym, może dbać o to, ażeby jego przedsiębiorstwa opłacały się, a przeto ustalenie gołego faktu, że związek samorządowy osiągnął lub miał zamiar osiągnąć zysk przedsiębiorstwa użyteczności publicznej, nie stanowi podstawy do pozbawienia go ulgi z art. 3 ustawy o państwowym podatku przemysłowym.

W sprawie niniejszej sąd okręgowy wyrok skazujący oparł jedynie na ustaleniu, że mleczarnia gminy m. Warszawy przynosiła zysk i nie rozważył twierdzenia obrony, że celem utworzenia tej mleczarni była walka ze śmiertelnością wśród dzieci i że przeto była ona przedsiębiorstwem użyteczności publicznej, przeznaczonym dla zabezpieczenia interesu społecznego, a mianowicie zdrowotności ludności m. Warszawy. Wobec tego Sąd Najwyższy zaskarżony wyrok z powodu obrazy art. 358 i 377 k. p. k. w związku z art. 3 ustawy o państwowym podatku przemysłowym uchylił. (1. X. 31 — 1 K. 823/31).

Załącznik do art. 23 ustawy o państw. podatku przemysłowym.

Przez przedsiębiorstwo składowe, wymienione w rozdziale VI cz. II lit. A załącznika do art. 23 ustawy o państwowym podatku przemysłowym i zaliczone do najwyższej kategorii handlowej, należy rozumieć przedsiębiorstwo, prowadzone jako szczególny przemysł na podstawie przepisów o domach składowych (rozp. Prez. R. P. z 28 grudnia 1924 r. Dz. U. Nr. 114 poz. 1020), na mocy bowiem art. 57 tego rozporządzenia z dniem 1 lipca 1925 r. zgasły uprawnienia przedsiębiorstw składowych, którym na podstawie własnych statutów służyło prawo wystawiania dowodów składowych. Wprawdzie w rosyjskiej ustawie o państwowym podatku przemysłowym znane było pojęcie składnic, prowadzonych jako specjalne i oddzielne przedsiębiorstwo bez wystawiania dowodów składowych, ale były to zwykle przechowalnie, zaliczone do II-ej kategorii przedsiębiorstw handlowych i nieopłacające podatku przemysłowego, jeśli należały do przedsiębiorstw ekspedycyjnych i transportowych (p. 42 art. 371). Ustawa polska zrzekła się opodatkowania przedsiębiorstw tego rodzaju i nie wspomina o nich, natomiast w rozdziale VI cz. II lit A ustaliła wysokie opodatkowanie domów składowych, które nazywa ogólnem mianem przedsiębiorstw składowych, dzięki nieuzgodnieniu noweli z dnia 15 lipca 1925 r. z rozporządzeniem Prezydenta R. P. o domach składowych, obowiązującym od dnia 1 stycznia 1925 r.

Sąd Okręgowy nie ustalił, ażeby oskarżony zawierał ze swymi klientami umowy składu, wydawał dowody składowe i posiadał koncesję na prowadzenie przedsiębiorstwa, a tem samem nie ustalił, ażeby oskarżony poza przedsiębiorstwem ekspedycyjnem (na które wykupił świadectwo przemysłowe) prowadził przedsiębiorstwo składowe. W tych warunkach skazanie oskarżonego z cz. I art. 98 ustawy o państwowym podatku przemysłowym na grzywnę za nieposiadanie świadectwa przemysłowego na przedsiębiorstwo składowe należy uznać za nieuzasadnione. (8. X. 31 — 2 K. 957/31).

Załącznik do art. 23 ust. o państw. podatku przemysł.

Przedmiotem opodatkowania w myśl działu D cz. III załącznika do art. 23 ustawy o państwowym podatku przemysłowym jest przemysł komiwojażerski, t. j. osobiste zajęcie przemysłowe, polegające na podróżowaniu z miejsca na miejsce i zbieraniu zamówień dla przedsiębiorstwa handlowego lub przemysłowego na podstawie próbek, cenników, wzorów i t. d. bez względu na prywatno-prawny stosunek zbierającego zamówienia do jego mocodawcy. Punkt ciężkości, przy ustaleniu obowiązku wykupienia świadectwa przemysłowego na osobiste zajęcie przemysłowe komiwojażera leży nie w jego osobie, lecz w wykonywaniu zajęcia komiwojażera, t. j. w osobistem, stałem trudnieniu się pracą zarobkową, polegającą na wyżej wymienionych czynnościach. A kto wykonywa te stałe czynności, czy pomocnik handlowy, związany z przemysłowcem umową najmu pracy, przekształcający się, dzięki swojemu sposobowi zarobkowania, w pomocnika podróżującego, czy samodzielny agent handlowy, jest zgoła obojętne z punktu widzenia ustawy fiskalnej, jaką jest ustawa o państwowym podatku przemysłowym. (7. IX. 31 — 1 K. 755/31).

P. d art. 18 ustawy o państwowym podatku przemysłowym.

Według literalnego brzmienia p. d art. 18 ustawy o państwowym podatku przemysłowym nie uważa się za oddzielne przedsiębiorstwo wykonywania umów przez przedsiębiorstwa budowlane i biura techniczne o prowadzenie robót, wchodzących w zakres ich działania.

Przedsiębiorstwo budowlane jest przedsiębiorstwem robót, przewidzianych w dz. V cz. II lit. A załącznika do art. 23 ustawy o państwowym podatku przemysłowym i świadectwa przemysłowe wykupują nie na podstawie ilości zatrudnionych robotników, lecz na podstawie wartości wykonywanych robót, przeto dystynkcja pomiędzy rzekomo różnymi przedsiębiorstwami budowlanymi nie znajduje oparcia w ustawie. (28. IX. 31 — 1 K. 802/31).

Art. 98 ustawy o państwowym podatku przemysłowym.

Kara z art. 98 ustawy o państwowym podatku przemysłowym nie może być stosowana mechanicznie i bezwzględnie, na podstawie jedynie stwierdzonego faktu nieposiadania świadectwa przemysłowego, bez ustalenia winy oskarżonego. Istota przestępstwa z art. 98 ustawy o państwowym podatku przemysłowym polega na uchylaniu się od obowiązku uiszczenia podatku przemysłowego w formie wykupienia świadectwa przemysłowego. Uchylanie się to w myśl art. 98 k. k. stanowi czyn karalny zarówno w wypadku winy umyślnej, jak i nieostrożnej. Wina nieostrożna w tym przypadku polega na tem, że płatnik, pomimo, że wie, iż prowadzenie przedsiębiorstwa bez świadectwa przemysłowego jest wzbronione pod groźbą kary pieniężnej, lekkomyślnie atoli nie wykupuje w terminie należytego świadectwa przemysłowego i wykonywa w swym zakładzie czynności handlowe lub przemysłowe. Zupełnie słusznie lekkomyślność lub niedbalstwo w wykonywaniu obowiązku podatkowego powinno być karane, ale skoro sąd stwierdza, że oskarżony nie dopuścił się niedbalstwa i że nie wykupił świadectwa przemysłowego w terminie z jakichkolwiek przyczyn usprawiedliwionych, jak np. znaczna odległość siedziby przedsiębiorstwa od kasy skarbowej, i że warunkującym przestępność czynu skutkom już zapobiegł, to nie może wydać skazującego wyroku. (28. IX. 31 — 1 K. 725/31).

Art. 98 ustawy o państwowym podatku przemysłowym.

Sąd okręgowy wymierzając karę B., oskarżonemu o wykroczenie, przewidziane w cz. 2 art. 98 ustawy o państwowym podatku przemysłowym, w kwocie 1000 zł, wysokość kary uzasadnił tem, że oskarżony, jak widać z zeznań świadka X-a, „jest człowiekiem bogatym”. Tego rodzaju uzasadnienie jest niedopuszczalne. Pomijając, że opinia świadka X-a o stanie majątkowym oskarżonego może być zupełnie dowolną, należy stwierdzić, że podstawą do wymierzenia kary, w myśl art. 53 k. k. i art. 98 ustawy o państwowym podatku przemysłowym, mogą być jedynie okoliczności sprawy i cena świadectwa przemysłowego. Sąd okręgowy nie rozważył ani postaci winy oskarżonego, ani jej stopnia, ani ceny świadectwa, ani wogóle okoliczności sprawy i wyrok oparł na gołosłownem przekonaniu świadka X-a o zamożności oskarżonego. W tych warunkach wyrok sądu okręgowego nie odpowiada wymaganiom art. 358 i 377 k. p. k. i art. 98 ustawy o państwowym podatku przemysłowym. (8. X. 31 — 1 K. 889/31).

Art. 98 ustawy o państwowym podatku przemysłowym.

Sąd okręgowy ustaliwszy, iż oskarżeni w końcu 1929 r. nabyli samochód, który następnie w 1930 r. eksploatowali, przewożąc nim

towary na szlaku Warszawa—Lublin, doszedł do wniosku, iż prowadzili oni przedsiębiorstwo przewozowe w rozumieniu ustawy o państwowym podatku przemysłowym. Sąd Najwyższy wyjaśnił, iż z zestawienia przepisów dz. II I. A. cz. II załącznika do art. 23 ustawy o państwowym podatku przemysłowym z przepisami lit. D cz. III tegoż załącznika wynika, że przedsiębiorstwa ekspedycyjne i przewozowe powinny posiadać pewną organizację np. w postaci biura, zarządzającego kasjera, pracowników biurowych i t. d., brak zaś takowej organizacji przetwarza przedsiębiorstwo przewożące towary w zajęcie przemysłowe zbliżone do furmaństwa (37/31).

Nie ustalwszy powyższych cech organizacyjnych w działalności oskarżonych, sąd okręgowy nie miał podstawy prawnej do kwalifikowania ich winy z art. 98 w związku z cz. II roz. VI. kat. II p. 2 załącznika do art. 23 ustawy o państwowym podatku przemysłowym, a przeto wyrok należy uchylić z powodu obrazy art. 358 i 377 k. p. k. w związku z art. 98 ustawy o państwowym podatku przemysłowym. (14. IX. 31 — 1 K. 783/31).

Rozp. Ministra Skarbu z 8. VIII. 25 w celu wykonania ustawy z 15. VII. 25 o państwowym podatku przemysłowym.

Przepis § 95 rozporządzenia Ministra Skarbu z 8 sierpnia 1925 r. w celu wykonania ustawy z 15 lipca 1925 r. o państwowym podatku przemysłowym (Dz. U. poz. 560/25) nie mieści się w granicach upoważnienia ustawowego. (Skład 7 sędziów. 24. 10. 31 —

Stanisław Zaleski,
Sędzia Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO KARNE SĄDU NAJWYŻSZEGO

(B. ZABÓR AUSTRJACKI)

§ 150 u. k.

776. Stronniczość, o której mowa w § 105 u. k., nie musi mieć charakteru nadużycia władzy urzędowej w rozumieniu § 101 u. k. ani też nie musi zmierzać do wyrządzenia rzeczywistej szkody w czyichkolwiek prawach. (23. lipca 1931, II 3 K. 379/31).

§ 142 u. k.

777. Wyższy wymiar kary, ustanowiony w § 142 (zdanie drugie) u. k., stosuje się tylko do tych sprawców i współwinnych zbrodni zabójstwa, którzy pozostawali z zabitym w bliskim pokrewieństwie lub w innym szczególnym doń obowiązku. (9. kwietnia 1931, II 3 K. 163/31).

§ 337 u. k.

778. Nie każdy przyrząd o szerszym zastosowaniu staje się urządzeniem kopalnianym (§ 85 lit. c.) u. k.) już przez to, że używa się go w podręcznym warsztacie na terenie kopalni. Aby przyrząd taki zaliczyć do urządzenia kopalni w rozumieniu § 337 i 85 lit. c.) u. k., trzeba ustalić, że używanie przyrządu w danych warunkach ze względu na jego przeznaczenie było tak ściśle związane z ruchem w kopalni, iż nadawało temu przyrządowi cechy urządzeń, działających wśród warunków szczególnie niebezpiecznych, właściwych urządzeniom kopalnianym. (19. maja 1931, II 3 K. 392/31).

779. Za okoliczności szczególnie niebezpieczne uważa się takie, z którymi połączony jest wysoki stopień niebezpieczeństwa.

Poza wypadkami, w których ustawodawca przyjmuje ten wyższy stopień niebezpieczeństwa a priori za istniejący (działanie lub zaniechanie w stosunku do przedmiotów, wymienionych w § 85 lit. c, 87 i 89 u. k.), ocenienie, czy zachodziły szczególnie niebezpieczne okoliczności, zależy od rozważenia danego wypadku. (23. lipca 1931, II 3 K. 350/31).

S 506 u. k.

780. Niemożność zawarcia związku małżeńskiego może uchylić karalność przestępstwa z § 506 u. k. tylko wtedy, jeżeli jest absolutna i nastąpiła po fakcie dokonania przestępstwa bez zawinienia ze strony sprawcy. (18. maja 1931, II 3 K. 294/31).

Art. 83 u. k. s.

781. 1. Zbieg jednoczynowy przestępstwa z art. 83 u. k. s. ze zbrodnią oszustwa jest możliwy.

2. Przyznanie w wyroku Skarbowi Państwa w drodze postępowania adhezyjnego z tytułu odszkodowania różnicy między ceną ulgową spirytusu a ceną, jakaby musiała być zapłacona ze względu na użycie tego spirytusu do wyrobu wódek, nie jest dopuszczalne wobec przepisu art. 11 u. k. s., który przekazuje orzeczenie o obowiązku złożenia uszczuplonej należności postępowaniu administracyjno-skarbowemu. (30. maja 1931, II 3 K. 965/30).

Art. 120 u. k. s.

782. Puszczanie w obrót wina, skierowanego do wolnego składu pod węzłem podatku, skutecznie przed zaplaceniem tego podatku, stanowi przestępstwo z art. 119 i 120 1. 2 u. k. s., chociażby to wino w rzeczywistości nie zostało złożone do wolnego składu. (18. czerwca 1931, II 3 K. 309/31).

Art. 228 u. k. s. i art. 491 k. p. k.

783. obrońca z urzędu, ustanowiony na zasadzie art. 228 u. k. s., nie jest wolny od składania kaucji kasacyjnej, jeżeli co do samego oskarżonego nie zachodzą powody zwolnienia z art. 492 lit. b) do c) k. p. k. (18. czerwca 1931, II 3 K. 382/31).

Art. 98 ust. o państw. pod. przem.

784. Wyszynk wina (bez podawania posiłków), połączony z detaliczną sprzedażą wina, nie może być uważany za odrębny zakład gastronomiczny, podlegający osobnemu opodatkowaniu. (24. sierpnia 1931, II 3 K. 452/31).

785. Sprzedaż wódek (także monopolowych) jest według taryfy sprzedażą towarów produkcji wytworniejszej (cz. II lit. A. K.) - Przedawnienie przestępstwa z art. 98 ust. o państwowym podatku przemysłowym zaczyna biec dopiero z upływem odnośnego roku podatkowego. (25. września 1931, II 3 K. 596/31).

Zabezpieczenie podaży przedmiotów powszedniego użytku.

786. Przed odpowiedzialnością za przekroczenie taryfowej ceny bułek, popełnione przez sprzedaż za cenę taryfową bułek o wadze mniejszej, aniżeli w taryfie określono, nie może sprawcy zasłonić obrona, że bułki wyrabiał z lepszego i droższego gatunku mąki. Jeżeli bowiem sprawca produkował towar wytworniejszy, to powinien był celem zapobieżenia błędnemu mniemaniu konsumentów, iż nabywają artykuł odpowiadający normom taryfowym, oznaczyć towar jako luksusowy, nie podpadający pod taryfę. (23. lipca 1931, II 3 K. 383/31).

§ 265 p. k. z r. 1873 i art. 13—16 rozp. o postąp. karno-admin.

787. W sprawach karno-administracyjnych w przedmiocie zbiegu przestępstw i przepisów karnych miarodajne są postanowienia art. 13—16 rozp. Prez. Rz. z dnia 22 marca 1928 (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 365), które jako *lex specialis* wykluczają zastosowanie przepisu § 265 p. k. z r. 1873. (24. lipca 1931, II 3 K. 504/31).

Powództwo cywilne.

788. Rozpoznanie powództwa cywilnego nie jest kwestją dowolną, zależną od uznania sądu. Sąd ma obowiązek w wypadkach, w których k. p. k. wytoczenia powództwa cywilnego nie wyłącza (art. 75), rozpoznać powództwo a więc je w całości lub w części zasądzić lub oddać i odnośne orzeczenie uzasadnić, albo, jeżeli materiał zebrany nie wystarcza do rozstrzygnięcia powództwa, pozostawić je w całości lub w części bez rozpoznania i stwierdzić brak potrzebnego materiału. (7. maja 1931, II 3 K. 283/31).

Art. 9 i 297 § 1 k. p. k.

789. Skoro pewną okoliczność faktyczną zbadano już możliwie dokładnie i wszechstronnie przez przesłuchanie świadków, to twierdzenie, że o okoliczności tej ma świadomość jeszcze jedna osoba, samo przez się nie nakłada na sąd bezwzględnego obowiązku przesłuchania jej, chyba, że zarazem twierdzono, iż osoba ta poda nieujawnione jeszcze a istotne dla sprawy szczegóły lub takie, które wykażą nieścisłość lub nieprawdziwość zeznań przesłuchanych już świadków. (23. lipca 1931, IIŚ 3 K. 457/31).

Art. 13 k. p. k.

790. Sąd okręgowy może rozpoznać sprawę bez narażenia się na zarzut sprawy osądzonej, jeżeli słusznie uzna, że poprzednie orzeczenie sądu grodzkiego, dotyczące tego samego czynu, jest z mocy prawa nieważne. (12. lipca 1931 II 3 K. 504/31).

Art. 26 k. p. k. (§36 u. k.).

791. Potrzeba wyznaczenia sądu na zasadzie art. 26 k. p. k. dla rozpoznania sprawy przeciw obywatelowi polskiemu o przestępstwo, popełnione zagranicą, może zajść dopiero wtedy, gdy sprawca powrócił na terytorjum Państwa Polskiego. (17. września 1931 II 3 K. 797/31).

Art. 239 k. p. k.

792. Sprostowanie protokołu rozprawy za pomocą ponownego, po ogłoszeniu wyroku zarządzanego przesłuchania świadka i oparcie uzasadnienia wyroku na tych zeznaniach stanowi uchybienie, które mogło wyrzucić wpływ na treść wyroku. (28. sierpnia 1931 II 3 K. 479/31).

Art. 353 k. p. k.

793. Z przepisów k. p. k. wcale nie wynika, by dopuszczenie do końcowych wywodów więcej jak jednego obrońcy tego samego oskarżonego było niedozwolone. (23. lipca 1931 II 3 K. 457/31).

Art. 414 k. p. k.

794. W postępowaniu przed sądem przysięgłych trybunał, rozstrzygając wniosek o postawienie przysięgłym pytania z art. 414 k. p. k., nie może orzekać, czy twierdzone przez oskarżonego fakty są prawdopodobne lub możliwe, lecz powinien ograniczyć się do zbadania, czy oskarżony istotnie powoływał się na istnienie okoliczności, o których mowa w art. 414, t. j. czy przytoczył takie okoliczności faktyczne, które, w razie ich prawdziwości, odpowiadałyby ustawowym określeniom okoliczności, wyłączających przestępnosć czynu lub poczytanie winy.

Powoływanie się obrońcy wtedy tylko stwarza obowiązek zadania pytań z art. 414 k. p. k., jeżeli wniosek jego zawiera wskazanie takich okoliczności faktycznych, bądź wynikających z zarzutów, postawionych w akcie oskarżenia, bądź ujawnionych w przewodzie sądowym, które według ustawy wyłączają przestępność czynu lub poczycanie winy. (1. października 1931 II 3 K. 626/31).

Art. 492 lit. b) i c) k. p. k.

795. Rodzice niepełnoletniego oskarżonego, aresztowanego i skazanego na karę pozbawienia wolności powyżej lat dwu, nie są zwolnieni od składania kaucji kasacyjnej, o ile im samym nie przysługuje zwolnienie z powodów w art. 492 k. p. k. wymienionych. (23. lipca 1931 II 3 K. 643 i 704/31).

Józef Prokopowicz

Pierwszy Prokurator Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO KARNE SĄDU NAJWYŻSZEGO (B. ZABÓR PRUSKI)

I. *Kodeks karny z 1871 r.*

§ 68 k. k. Za czynności przerywające przedawnienie nie może uchodzić ani przesłanie aktu prokuraturze ani żądanie zwrotu aktu, ponieważ te czynności nie były skierowane przeciw oskarżonemu w wykonaniu sądownictwa karnego, a dotyczyły tylko wewnętrznego toku czynności, równoznacznego z wewnętrznymi zarządzeniami przedłożenia aktu w pewnym terminie, które w myśl judykatury i teorii nie przerywają przedawnienia. (15. V. 1931 r., II. 4 K. 114/31).

§ 74 k. k. W myśl § 74 k. k. przyjęcie zbiegu realnego może się odnosić zarówno do różnorodnego, jak i do równorodnego zbiegu czynów przestępnych. (14. IV. 1931 r., II. 4 K. 175/31).

§ 113 k. k. 1. Błędem jest zapatrywanie, jakoby z działalności egzekutora jedynie sam fizyczny moment dokonywania zajęcia miał charakter urzędowania, urzędowaniem są bowiem wszystkie jego czynności, mające związek z przeprowadzeniem egzekucji. (14. IV. 1931 r., II. 4 K. 171/31).

2. Zajęcie przez egzekutora rzeczy, do której zgłasza osoba trzecia prawo własności w chwili dokonywania egzekucji, nie odbiera czynności egzekutora charakteru czynności prawnej, a tylko daje owej trzeciej osobie podstawę do wszczęcia ustawą przewidzianego postępowania w celu zwolnienia rzeczy z pod egzekucji. Czynność egzekutora bez względu na to, czy zgłoszone prawo osoby

trzeciej będzie słuszne lub niesłuszne, będzie zawsze prawną w rozumieniu § 113 k. k., jeśli tylko egzekutor będzie właściwym do jej wykonania, wykona ją na podstawie urzędowego polecenia i przy wykonaniu zachowa formalności dla tej czynności przepisane. (14. IV. 1931 r., II. 4 K. 171/31).

§ 123 k. k. 1. Nie wyłącza podciągnięcia pod pojęcie „bezprawnego wdarcia się” w rozumieniu § 123 k. k. takiego przeciwstawienia się woli uprawnionego li tylko taka okoliczność, że np. brama na podwórzu pewnego obejścia stała otworem, jeżeli tylko z innych momentów świadome i bezprawne przeciwdziałanie woli uprawnionego, mimo braku przeszkody fizycznej wynika. (5. V. 1931 r., II. 4 K. 160/31).

2. Niesłusznym jest pogląd jakoby „bezprawne wdarcie się” do mieszkania, zagrodzonego miejsca i t. d. wymagało koniecznie przewyciężenia jakiejś przeszkody fizycznej. Za wystarczające bowiem uznać należy zwalczanie przez sprawcę chociażby tylko przeszkody „psychicznej”, polegające na przeciwdziałaniu wyraźnie oświadczonej lub nawet tylko dorozumianej woli uprawnionego (of. Ebermeyer, 1920 uw. 4 i 5 do § 123 k. k.). (5. V. 1931 r., II. 4 K. 160/31).

§§ 185 i 192 k. k. Bezkarne jest z reguły twierdzenie lub rozgłaszanie prawdziwych faktów; jeśli natomiast sprawca nie ogranicza się do twierdzenia lub rozgłaszania tych to prawdziwych faktów, lecz dodaje do tego swój sąd w formie obraźliwych oświadczeń dalej idących, popełnia przestępstwo z §§ 185 i 192 k. k. (31. III. 1931 r., II. 4 K. 158/31).

§ 186 k. k. Według § 61 k. k. bieg terminu przedawnienia w sprawach o przestępstwa z § 186 k. k. zaczyna się od chwili, kiedy pokrzywdzony dowiedział się o osobie sprawcy. (30. I. 31, II. 4 K. 584/30).

§ 193 k. k. 1. Bezkarność czynu na mocy § 193 k. k. nie dotyczy ujemnych opinii o wyrokach sądowych, składanych wobec władz niewłaściwych. (17. III. 1931 r., II. 4 K. 110/31).

2. Świadomie fałszywe obwinienie przed władzą o czyn przestępny lub naruszenie obowiązku urzędowego nie doznaje ochrony z § 193 k. k., co wynika zarówno z § 164 k. k. jak i umieszczenie § 193 k. k. w rozdziale o zniewadze. (10. IV. 1931 r., II. 4 K. 142/31).

3. Błędne jest zapatrywanie, że ochrona w § 193 k. k. służy tylko zeznaniom, których prawdziwość może oskarżony udowodnić. Nie są bowiem zniesławieniem uwłaczające czci twierdzenia, które odpowiadają prawdzie (§ 186 k. k.) i jako bezkarne nie potrzebują ochrony § 193 k. k. Ostatni przepis odnosi się do oświadczeń uwła-

czających czci, składanych w celu strzeżenia uprawnionych interesów, których prawdziwości nie można udowodnić. (10. III. 1931 r., II. 4 K. 89/31).

4. Oskarżony, czyniąc służbowe doniesienie na oskarżyciela prywatnego, działa w granicach uprawnień przysługujących mu na mocy § 193 k. k., a czyn przez niego popełniony nie jest karalny, jeżeli nie ustalono, by istnienie zniewagi wynikało w danym wypadku ze sposobu oświadczenia lub okoliczności, wśród jakich nastąpiła. (20. I. 31., II. 4 K. 629/30).

5. Ustalenia wyroku, że oskarżony dopuścił się obrazy w trakcie prowadzenia egzekucji w związku ze sprawą jego obchodzącą, która dała mu uprawnienie do strzeżenia uprawnionych interesów, nie uzasadnia wniosku, że jego obraźliwe oświadczenie złożone zostało celem strzeżenia tych interesów. (10. III. 31., II. 4 K. 87/31).

6. W myśl § 193 k. k. obrazy nie są karalne, jeżeli są składane, jako oświadczenia, celem strzeżenia uprawnionych interesów. Między uprawnionym interesem a złożonym oświadczeniem musi zachodzić taki związek, że oświadczenie składa się przy spełnieniu przez oskarżonego jakiejś czynności, która grozi uprawnionym interesom, w celu przeciwdziałania grożącemu niebezpieczeństwu, spowodowania jakiegoś zdarzenia, stanu, lub utrzymania go. Wystarcza dla istoty § 193 k. k., jeżeli obrażający jest zdania, że musi bronić swych zagrożonych interesów i że środek obrony, którego się chwytą, jest właściwy, konieczny i zdolny do odwrócenia niebezpieczeństwa. (10. III. 31., II. 4 K. 87/31).

7. Zeznaniami złożonym przez świadka, bez względu na to, czy przesłuchanie jego miało miejsce w toku śledztwa, czy dochodzeń administracyjnych, służy ochrona z § 193 k. k., o ile stwierdzono, że zeznania te nie były świadomie nieprawdziwe i utrzymane były w ramach przesłuchania. (10. III. 31., II. 4 K. 89/31).

§ 195 k. k. 1. Art. 12 § 2 przep. wpr. k. p. k. utrzymuje w mocy postanowienie ustępu 2 § 414 u. p. k., dające prawo oskarżenia prywatnego tym, którzy w myśl ustawy karnej mają samoistne prawo złożenia wniosku o ukaranie. W myśl § 195 k. k. prawo takie służy mężowi znieważonej kobiety. (12. V. 1931 r., II. 4 K. 250/31).

2. W wypadku, gdy oskarżyciel prywatny wniósł skargę w myśl § 195 k. k. z powodu obrazy jego żony, a więc nie w charakterze pokrzywdzonego, lecz w charakterze uprawnionego jedynie do żądania ukarania, to oskarżony mógł podnieść zarzut wzajemnej obrazy, dokonanej przez bezpośrednio pokrzywdzoną żonę oskarżyciela, a sąd miał obowiązek rozważyć ten zarzut pod kątem przepisu § 199 k. k. (15. V. 1931 r., II. 4 K. 255/31).

§ 196 k. k. W myśl § 196 k. k. komendant powiatowy Policji Państwowej jest uprawnionym do wniesienia skargi względnie żądania ukarania z powodu występku zniewagi i obmowy podległego mu posterunku P. P. (19. V. 1931 r., II. 4 K. 278/31).

§ 197 k. k. 1. Towarzystwo Polskich Ewangelików jest korporacją religijną, a nie polityczną, skutkiem czego w myśl § 187 k. k. nie może być przedmiotem zniewagi, zaczem art. 63 k. p. k. nie może mieć zastosowania. (2. VI. 1931 r., II. 4 K. 331/31).

2. Przedmiotem zniewagi może być z reguły tylko część osoby fizycznej, a jedynie w wypadkach w ustawie określonych może być znieważoną osoba niefizyczna (osoba prawna, korporacja). Wyjątki te są wymienione w § 197 k. k., nadto w § 187 k. k., który mówiąc o „kredycie”, pozwala zastosować przepis karny także do osoby prawnej, która może również mieć kredyt, na inne jednak wypadki przepisy te rozciągnięte być nie mogą. (2. VI. 1931 r., II. 4 K. 331/31).

§ 227 k. k. Zabójstwo dokonane w bójce nie podpada pod przepis § 227 k. k., lecz pod przepis § 212 k. k., rozmyślne bowiem pozbawienie życia człowieka w bójce nie może być inaczej kwalifikowane pod względem prawnym aniżeli zabójstwo dokonane w innych okolicznościach. Przepis § 227 k. k. nie wyłącza ukarania za zabójstwo tego sprawcy, kto zadał rozmyślne śmiertelne uszkodzenie. (26. V. 1931 r., II. 4 K. 319/31).

§ 229/2 k. k. Błędne jest zapatrywanie, że dla zastosowania ust. 2 § 229 k. k. koniecznym jest ustalenie, że śmierć pokrzywdzonego była wynikiem winy nieumyślnej sprawcy. Śmierć osoby, której zadano truciznę, jest w myśl ust. 2 § 229 k. k. przedmiotową okolicznością zwiększającą karę, wobec czego do zastosowania tego przepisu wystarczy ustalenie związku przyczynowego między działaniem oskarżonego a śmiercią danej osoby. (12. V. 1931 r., II. 4 K. 235/31).

§ 230/2 k. k. 1. Za zawód w myśl § 230/2 k. k. należy uważać działalność, wymagającą specjalnych umiejętności i znajomości rzeczy, która może nie być środkiem zarobkowania i wyłączną działalnością danej osoby. (3. III. 1931 r., II. 4 K. 78/31).

2. § 230/2 k. k. odróżnia zawód i przemysł. Przemysł jest działalnością zarobkową, podczas gdy zawód często nią nie jest. Podbudką do działalności zawodowej może być np. wyłącznie zamiłowanie. Można równocześnie wykonywać więcej przemysłów, a także i zawodów. Danym przemysłem można się trudnić bez fachowej umiejętności i znajomości rzeczy — zawodowcem bez tego być nie można. (3. III. 1931 r., II. 4 K. 78/31).

3. W myśl § 230/2 k. k. każdy kierowca samochodu, posiadający zezwolenie na prowadzenie samochodu i wykonywający tę czynność, winien być uważany za zawodowego kierowcę, gdyż już wydanie mu urzędowego zezwolenia wskazuje na jego specjalną umiejętność i zezwala na jej ciągle wykonywanie. Pod pojęcie zawodowego kierowcy podpada więc także nie zarobkujący kierowca, jakkolwiek jest tylko amatorem, sportsmenem, czy prowadzącym swój wóz jedynie dla swoich potrzeb. (3. III. 1931 r., II. 4 K. 78/31).

§ 233 k. k. Obrona, przy której zadano przypadkowo uszkodzenie, nie jest odwzajemnieniem w rozumieniu § 233 k. k., gdyż to pojęcie zawiera w sobie pierwiastek umyślności czyli świadomego odwetu. (12. V. 1931 r., II. 4 K. 261/31).

§§ 242, 259 k. k. Do cech kradzieży i paserstwa nie należy ściśle określenie ilości przedmiotu przestępstwa. (12. V. 1931 r., II. 4 K. 256/31).

§ 246 k. k. 1. Do istoty występku z § 246 k. k. należy przywłaszczenie rzeczy cudzej, t. j. trwale odjęcie jej pokrzywdzonemu i dysponowanie nią jak swoją. Używanie chwilowe rzeczy dzierżonej (furtum usus), które może się przejawiać także w dozwoleniu przejściowego używania innej osobie, nie wypełnia istoty przywłaszczenia. (10. III. 1931 r., II. 4 K. 92/31).

2. Przepis § 246 k. k. nie wymaga ściślego ustalenia ilości przywłaszczonych przedmiotów. (22. V. 1931 r., II. 4 K. 230/31).

§ 263 k. k. Faktami w rozumieniu § 263 k. k. mogą być także fakty wewnętrzne, n. p. szczególne uzdolnienie lub także właściwości wiadomości konkretne i t. p. (19. V. 1931 r., II. 4 K. 269/31).

§ 351 k. k. 1. Ciężkie sprzeniewierzenie w urzędzie, karane według § 351 k. k. należy rozpatrywać wedle cech §§ 350 i 351 k. k. Wedle brzmienia § 350 k. k. obojętną jest rzeczą, na czyją szkodę urzędnik dopuścił się sprzeniewierzenia — istotnym jest, aby sprzeniewierzył rzecz otrzymaną w charakterze urzędowym. (3. III. 1931 r., II. 4 K. 77/31).

2. Akta i rejestra karne, w których notuje się skutecznienie wypłat w kasie sądowej, są dokumentami kasowymi w rozumieniu § 351 k. k., gdyż służą one do kontroli przychodów i rozchodów kasy sądowej. (3. III. 1931 r., II. 4 K. 77/31).

§ 360 L. 8 k. k. Pod ochroną ustawy a to p. 8 § 360 k. k. zostają nietylko tytuły służbowe i urzędowe, lecz także zawodowe.

Tytułami zawodowymi są oznaczenia prywatnych osób, które swój zawód mogą tylko wykonywać na podstawie szczególnego zezwolenia, lub mają szczególne uprawnienia dla swego zawodu na podstawie dopuszczenia do wykonywania tego zawodu. (31. III. 1931 r., II. 4 K. 154/31).

§ 360 L. 11 k. k. 1. Jeśli oskarżony wydał na uroczystości prowokujący okrzyk zdając sobie dobrze sprawę z tego, że taki okrzyk w związku z okolicznościami, jakie mu towarzyszyły, musi wywołać zaniepokojenie i wielkie poruszenie już nietylko pojedynczych ludzi, czy uczestników uroczystości, lecz i całej publiczności jako takiej, licznie zgromadzonej w mieście, to czyn powyższy stanowi ciężki wybryk w rozumieniu § 360 L. 11 k. k. (27. I. 1931 r., II. 4 K. 12/31).

2. Różnica między hasłem, zakłócającym spokój a szerszy zakres obejmującym ciężkim wybrykiem polega przedewszystkiem na tem, że pod pojęcie hałasu podpaść mogą tylko takie działania, które wymierzone są przeciwko zmysłowi słuchu i za pośrednictwem tego właśnie zmysłu zakłócają spokój dotkniętej osoby. (27. I. 1931 r., II. 4 K. 12/31).

3) Do istoty wykroczenia z § 360 L. 11 k. k. jest pod względem przedmiotowym koniecznym, by hałas był w stanie zakłócić spokój, względnie by przez hałas został spokój zakłócony. Pojęcie hałasu obejmuje działania, które wywierają wpływ na zmysł słuchu. Hałas, zakłócający spokój wszczynają ten, kto go powoduje bezpośrednio lub pośrednio. Ustawa nie wymaga, by hałas został wywołany na miejscu publicznym. Pod względem przedmiotowym jest koniecznym, by sprawca miał świadomość, że przez swe działanie sprowadzi lub może sprowadzić hałas, zakłócający spokój. (21. IV. 1931 r., II. 4 K. 191/31).

§ 370 L. 1 k. k. W myśl § 370 L. 1 k. k. cel, jaki sprawca przez odkopanie lub odorywanie cudzego gruntu chce osiągnąć lub osiągnął — jest dla bytu wykroczenia z tego przepisu bez znaczenia, gdyż jego istotę stanowi zmniejszenie powierzchni cudzego gruntu bez upoważnienia. (24. III. 1931 r., II. 4 K. 130/31).

II. Kodeks postępowania karnego.

Art. 3 k. p. k. 1. Przewód sądowy ani w pierwszej, ani w drugiej instancji nie przewiduje obowiązku odczytania wniosku o ukaranie; jedynie brak takiego wniosku, a nie zaniechanie odczytania go może powodować umorzenie postępowania po myśli art. 3 k. p. k. (5. VIII. 30, II. 4 K. 344/30).

2. Przedawnienie, jako przesłanka dopuszczalności procesu może być w każdej chwili przez stronę podniesione, nawet po upływie terminu do wyводу kasacji, skoro bowiem w myśl art. 3 i 499 k. p. k. sąd sam z urzędu i każdej chwili badać musi dopuszczalność procesu, to wnioski stron, które są zwróceniem uwagi na kwestję niedopuszczalności procesu, nie są nigdy spóźnione. (14. IV. 31, II. 4 K. 169/31).

Art. 10 k. p. k. Zarzut kasacji, że nie uwzględniono jako okoliczności łagodzącej działania oskarżonego pod wpływem prowokacji, jest niedopuszczalnym wkroczeniem w swobodę sędziowską oceny okoliczności sprawy. (10. III. 31, II. 4 K. 67/31).

Art. 49 k. p. k. Sąd, wzywając oskarżonego do oznaczenia aktów, z których dowód oskarżony chciał prowadzić, uczynił zadość obowiązkowi rozważenia wniosku oskarżonego, a skoro oskarżony mimo tego wezwania ani przed rozprawą, ani w czasie rozprawy nie wskazał owych aktów, sąd nie miał obowiązku ponownego żądania wyjaśnień i zasadnie mógł uważać, że oskarżony wniosku nie podtrzymuje, a więc na pominięcie go się godzi. (28. IV. 31, II. 4 K. 176/31).

Art. 57 k. p. k. 1. Prokurator występuje w interesie publicznym i stąd też winien się wyłączyć od udziału w sprawie, gdy w wyniku jej jest bezpośrednio lub pośrednio interesowany lub, gdy na podstawie własnych spostrzeżeń mógł nabrać pewnego poglądu na sprawę, któraby mu utrudniała przedmiotowe ustosunkowanie się do sprawy. (27. I. 31, II. 4 K. 2/31).

2. *Art. 57 k. p. k.* mówi tylko o oskarżycielu publicznym, a nie o oskarżycielu wogóle, nie odnosi się zatem do oskarżyciela prywatnego, przesłuchanie go więc jako świadka nie odbiera mu charakteru strony w procesie, co wynika też z wyraźnego przepisu § 3 art. 330 k. p. k. (27. I. 31, II. 4 K. 2/31).

Art. 60 k. p. k. Stowarzyszenie opieki nad zwierzętami, posiadające osobowość prawną, nie mogą być uznane za pokrzywdzone w sprawach karnych o dręczenie zwierząt, wobec czego nie mogą korzystać w tych sprawach z uprawnień oskarżyciela posiłkowego. (Uchwała całej Izby II z 14. II. 31, II. 4 K. 530/30).

Art. 83 k. p. k. Przymusowe dostawienie oskarżonego na rozprawę możliwe jest tylko wówczas, gdy oskarżony, należycie na rozprawę wezwany, nie stawiał się. Przesłankami zatem dostawienia przymusowego są: a) doręczenie oskarżonemu wezwania, oraz b) jego nieusprawiedliwione niestawiennictwo pomimo otrzymania wezwania. (12. V. 31, II. 4 K. 258/31).

Art. 87 k. p. k. Niestawiennictwo wyznaczonego z urzędu obrońcy na rozprawę nie stanowi przeszkody do przeprowadzenia rozprawy, a może skutkować jedynie odpowiedzialnością dyscyplinarną obrońcy, chyba, że zachodziłyby wypadki, przewidziane w art. 87 i 88 k. p. k., w których to wypadkach udział obrońcy jest konieczny. (18. XI. 30, II. 4 K. 528/30).

Art. 89 k. p. k. Niema przepisu, zabraniającego oskarżonemu korzystania z obrońcy z wyboru, mimo, że posiada jeszcze drugiego obrońcę, przydzielonego mu z urzędu, z powodu przyznanego mu prawa ubóstwa. (24. IV. 31, II. 4 K. 227/31).

Art. 93 k. p. k. Powierzenie obrońcy z urzędu aplikantowi sądowemu w myśl § 2 art. k. p. k. przy istnieniu warunków w artykule tym wymaganych, pozostawione jest swobodnej ocenie sądu, nie ulegającej sprawdzenia w instancji kasacyjnej. (21. IV. 31, II. 4 K. 193/31).

Art. 110 k. p. k. Uzasadnienie postanowienia o niezaprzysiężeniu świadka, ograniczające się do ogólnikowego powołania art. 110 k. p. k., nie może być uznane za wystarczające tembardziej, że w tym razie nie wiadomo, który wypadek przewidziany w art. 110 k. p. k. sąd miał na względzie. (14. IV. 31, II. 4 K. 169/31).

Art. 111 k. p. k. Zaprzysiężenie świadka, wyznawcy religii moźeszowej nie na torę, stanowi obrazę § 3 art. 111 k. p. k., jednakże w wypadku, gdy oskarżony był obecny w czasie zaprzysiężenia i zaniechał sprzeciwu, bo tem samem wyraził milcząco zgodę na tę nieprawidłowość postępowania i w ten sposób zrzekł się pośrednio danego zarzutu kasacyjnego. (21. IV. 31, II. 4 K. 201/31).

Art. 138 k. p. k. Na mocy art. 138 k. p. k. sąd wyrokujący sam zarządza zbadanie oskarżonego przez odpowiedni zakład i zasięga opinii bezpośrednio na zasadzie takiego badania powziętej, natomiast nie może korzystać z rezultatów badania, przeprowadzonego w innym czasie i na skutek zarządzeń innych instytucyj, nic wspólnego z toczącą się sprawą nie mających. (19. V. 31, II. 4 K. 278/31).

Art. 204 k. p. k. Jeżeli adresat, choćby chwilowo, zmienił zamieszkanie, wyjeżdżając na kilka dni do innego miasta, to winien był w myśl art. 204 k. p. k. zawiadomić o tem sąd, jeżeli zaś tego nie uczynił, wyrok uważa się za doręczony z chwilą nadania go na pocztę. (28. X. 30, II. 4 K. 470/30).

Art. 219 k. p. k. Ponowne zgłoszenie kasacji, względnie podtrzymanie pierwotnie zgłoszonego, a potem cofniętego zapowiedzenia po upływie trzydniowego terminu zawitego jest niedopuszczalne i po myśli § 2 art. 219 k. p. k. nieważne. (28. IV. 31, II. 4 K. 272/31).

Art. 225 k. p. k. 1. Jeśli uchybienie terminu nastąpiło wskutek stwierdzonego zaniku pamięci na tle chorobowem, to wniosek o przywrócenie powyższego terminu jest uzasadniony. (19. V. 31, II. 4 K. 285/31).

2. Termin do wyvodu kasacji należy przywrócić, o ile uchybienie powyższego terminu nastąpiło z winy kancelarji sądowej, która doręczyła obrońcy postanowienie sądu, przyznające oskarżonemu prawo ubogich, po upływie terminu do wyvodu kasacji. (30. IX. 30, II. 4 K. 444/30).

Art. 368 k. p. k. Po rozpoczęciu przewodu sądowego (art. 331 k. p. k.) o umorzeniu postępowania należy orzec wyrokiem, w in-

nych wypadkach postanowieniem. (Postan. składu 7 sędziów z 28. marca 1931, II. 4 K. 37/31).

Art. 491 k. p. k. Jeżeli sąd, wbrew przepisom art. 27 k. p. k., dwie sprawy o wzajemne zniewagi połączył i rozpoznał jednocześnie, to w świetle przepisów k. p. k. były to dwie odrębne sprawy i kasacja oskarżyciela prywatnego, będącego jednocześnie oskarżonym, domagająca się uchylecia wyroku zarówno co do skazania go, jak i co do zwolnienia oskarżonego, stanowi właściwie dwie kasacje, do których w myśl art. 491 k. p. k. winny być dołączone dwie kaucje. (19. V. 31, II. 4 K. 325/31).

Art. 492 k. p. k. Od składania kaucji kasacyjnej są wolni oskarżeni, aresztowani chociażby w innej sprawie. (Postan. 7 sędziów z 7. III. 31, II. 4 K. 61/31).

Art. 508 k. p. k. Obowiązek zawiadomienia stron w myśl § 1 art. 508 k. p. k. jest bezwarunkowy i niezależny od złożenia opłaty na porto. W braku dowodu doręczenia stronie zawiadomienia o rozprawie kasacyjnej, w myśl § 1 art. 508 k. p. k., rozprawę kasacyjną należy odroczyć. (Postan. 7 sędziów z 15. III. 30, II. 4 K. 42/30).

Art. 557 k. p. k. W postanowieniach Sądu Najwyższego nie należy orzekać o kosztach sądowych, z wyjątkiem postanowień o umorzeniu postępowania karnego; natomiast należy orzekać o kosztach postępowania kasacyjnego w wyrokach, które nie są uchylające. O przelaniu kaucji na rzecz Skarbu Państwa, względnie o jej zwrocie stronie, nie ma Sąd Najwyższy obowiązku orzekać w swych wyrokach. (Postan. 7 sędziów z 8. III. 30, II. 4 K. 751/29).

III. Prawo o ustroju sądów powszechnych z 6. II. 28 (Dz. U. poz. 93).

Art. 20 u. s. p. Rozpoznanie wniosku, o wyłączenie przewodniczącego, w składzie dwóch sędziów obraża przepis art. 20 u. s. p., gdyż skład Sądu Okręgowego wynosi zawsze trzech sędziów. (30. I. 31, II. 4 K. 584/30).

Art. 260 § 2 u. s. p. Przepis § 2 art. 282 u. s. p. nie uchyla konieczności delegowania na określony przeciąg czasu asesora sądowego do wydawania wyroków. (Postan. 7 sędziów z 20. I. 31, II. 4 K. 417/30).

IV. Ust. z 15. IV. 1878 o kradzieżach leśnych (Zb. ust. prusk. str. 222).

§ 6 p. 1. W myśl § 6 p. 1 ust. o kradzieżach leśnych obojętnem jest, czy wyrok zasądający skazuje wszystkie trzy osoby, które brały udział w kradzieży, czy też mniej, gdyż ustawa wymaga tylko wspólnego działania przy kradzieży conajmniej trzech osób, a nie ich skazania. (24. IV. 1931 r., II. 4 K. 208/31).

V. Ust. z 14. V. 1879 (Dz. U. Rz. str. 145) o obrocie środkami spożywczymi i t. d.

§ 10 p. 2. Chleb, w którym znajdowała się igła, nie jest środkiem żywności zapsutym w myśl § 10 p. 2 ust. z 14. V. 1879, gdyż jako zepsutą uważać należy żywność, której substancja, pierwotnie dla zdrowia nieszkodliwa, uległa zmianie, zagrażającej zdrowiu. (31. III. 1931 r., II. 4 K. 155/31).

§ 14. Ustalenie przez sąd okoliczności, że oskarżony sprzedał chleb, w którym znajdowała się igła, w wypadku, gdy niedbalstwo jest należycie stwierdzone, mogą uzasadnić wniosek, że oskarżony przez niedbalstwo przedmiot przeznaczony do tego, aby służył innym ludziom, jako środek spożywczy, w ten sposób wyrobił, że użycie jego jest zdolne zaszkodzić zdrowiu ludzkiemu, zaczem mogą wypełnić istotę występku z § 14 ust. z 14. V. 1879 r. (31. III. 1931 r., II. 4 K. 155/31).

VI. Ust. o policji polnej i leśnej z 1. IV. 1880 (Zb. ust. pr. str. 230).

§ 6. W myśl § 6 ust. o policji polnej i leśnej podlegają osądzeniu na podstawie tej ustawy tylko takie wypadki, w których wartość zabranej rzeczy nie przewyższa sumy stu złotych. (28. IV. 1931 r., II. 4 K. 140/31).

§ 18. Istota czynu z § 18 ust. o policji polnej i leśnej polega na kradzieży, zatem zaborze cudzej rzeczy ruchomej celem bezprawnego jej przywłaszczenia, przyczem ustawa ta nie odnosi się tylko do lasów i pól w ścisłym tego słowa znaczeniu, lecz także do miejskich urzędzeń podobnych. (26. V. 1931 r., II. 4 K. 310/31).

VII. Ust. z 14. lipca 1904 w przedmiocie odszkodowania osób niewinnie aresztowanych (Dz. U. Rz. str. 321).

§ 4. W wypadku uwolnienia oskarżonego w instancji rewizyjnej, o obowiązku odszkodowania za niewinnie odcierpiany areszt śledczy winien orzec sąd merytoryczny, a nie sąd rewizyjny. (12. V. 1931 r., II. 4 K. 289/31).

VIII. Układ pol.-niem. z 30. XII. 24 o małym ruchu granicznym (Dz. U. p. 383/26).

Art. 1. Z postanowień polsko-niemieckiego układu z 30. XII. 1924 art. 1, 8, 17, 18, 19 wynika, że ułatwienia w nim przewidziane dotyczą (poza terenem Górnego Śląska vide art. 24 układu) osób zamieszkałych po obu stronach w obrębie powiatów granicznych względnie granicznych obwodów celnych, pierwszą więc przesłanką przyjęcia, że oskarżonemu ułatwienia i ulgi z układu wynikające nie przysługują, musi być ustalenie, że nie mieszka on na terenie układem tym objętym. (13. I. 31., II. 4 K. 611/30).

Art. 18. W myśl art. 18 układu polsko-niemieckiego z 30. XII. 24, mieszkańcy granicznego obwodu celnego mogą zabierać ze sobą do obwodu położonego z drugiej strony bez cła żywność do wysokości najwyżej 1 kg z wyłączeniem wyraźnem alkoholu, przyczem jako żywność uważa się wyłącznie środki spożywcze przyrządzone, nie zaś produkty surowe, służące do ich przyrządzania. (13. I. 31, II. 4 K. 611/30).

Art. 23. Art. 23 układu polsko-niemieckiego z 30. XII. 24 stanowi, że wolność celna, przewidziana w Rozdziale II układu dotyczy nietylko cel wwozowych i wywozowych oraz wszelkich innych należności i opłat, ale także zwolnienia od obowiązujących zakazów przywozu i wywozu. (13. I. 31, II. 4 K. 611/30).

Art. 31. Układ polsko-niemiecki z 29 kwietnia 1922 Dz. U. R. P. Nr. 87 poz. 782 stracił ważność z dniem 31 grudnia 1924, następnie obie strony zawarły dnia 30 grudnia 1924 nowy układ o małym ruchu granicznym, którego tekst ogłoszony został w Nr. 65 Dz. Ust. R. P. z roku 1926 pod pozycją 383. Układ ten, zgodnie z postanowieniem jego art. 31 jest w drodze porozumienia obu stron corocznie przedłużany (ostatnio pod koniec roku 1931), obowiązuje więc nadal obie strony i jest wykonywany. (13. I. 31, II. 4 K. 611/30).

IX. Ust. o państw, pod. przemysłowym z 15. VII. 25
(Dz. U. poz. 550).

Art. 19. Zapatrywanie prawne, jakoby handel przenośny pokrywał się z pojęciem handlu domokrążnego, jest mylne, gdyż, określenie użyte w ustawie „handel przenośny” jest pojęciem obszerniejszym, wypełniającem nietylko istotę handlu domokrążnego, lecz także handlu nie będącego domokrążnym o siedzibie niestałej (§ 96 rozp. Min. Skarbu z 8. VIII. 25 Dz. U. poz. 560/25). Art. 19 ust. o p. p. p., podając definicję handlu domokrążnego, określa go a) jako sprzedaż towarów ze skrzyni, z kufra i t. p. opakowania, przenoszonego z miejsca na miejsce przez kupca, lub b) jako sprzedaż z wozu, łodzi i t. p. pomieszczenia, przewożonego z miejsca na miejsce przy pomocy siły zwierzęcej, nie dotyczy natomiast sprzedaży z pomieszczenia przewożonego siłą mechaniczną np. samochodem. (20. I. 31, II. 4 K. 606/30).

Art. 23. Handel detaliczny i sprzedaż wszelkiego rodzaju towarów w mniejszych ilościach kupcom i spożywcom jest handlem towarowym, który na mocy cz. II lit. a rozdz. I załącznika do art. 23 ust. o p. p. p. wymaga wykupienia świadectwa przemysłowego kategorii II. (20. I. 31, II 4 K. 606/30).

Art. 116. W art. 116 ust. o pod. przem. chodzi jedynie o wprowadzenie jednolitego dla wszystkich dzielnic okresu czasu, po upły-

wie którego gąśnie odpowiedzialność, bez naruszenia atoli postanowień ustaw dzielnicowych co do innych warunków przedawnienia, w szczególności co do przerw przedawnienia, zaczem do przedawnienia z art. 116 ust. o pod. przem. stosuje się również § 68 k. k. ziem. zach. (14. IV. 1931 r., II. 4 K. 169/31).

X. Rozp. Min. Skarbu z 8. VIII. 25 w celu wykonania ust. o państw. pod. przemysłowym (Dz. U. poz. 560).

§ 95. Przepis § 95 rozp. wykonawczego Min. Skarbu do ust. o p. p. p., głoszący, że za dorosłego członka rodziny względnie subiekta handlowego uważa się pracownika w wieku od 17 do 55 lat, a pracowników młodszych od 17 lat i starszych ponad 55 lat liczy się dwu za jednego, nie mieści się w granicach upoważnienia ustawowego, wobec czego nie może mieć mocy obowiązującej. Ustanawiając bowiem niższą granicę wieku dorosłego na 17 lat, przepis ten pozostaje w sprzeczności z art. 2 ust. z 2 lipca 1924 w przedm. pracy młodocianych i kobiet (Dz. U. poz. 636); co się zaś tyczy wyższej granicy wieku dorosłych (lat 55) oraz liczenia dwu za jednego pracownika przepis ten nie ma podstawy ani ustawowego upoważnienia w ustawach przemysłowych. (Postan. składu 7 sędziów z 24. X. 31, II. 4 K. 348/31).

XI. Rozp. Min. Rob. Pubi, i Spr. Wewn. z 27. I. 28 r. o ruchu pojazdów mechan. (Dz. U. p. 396).

Rozporządzenie Min. Robót Publicznych i Spraw Wewnętrznych z 27. I. 28 o ruchu pojazdów mechanicznych nie zostało rozciągnięte na ziemie b. dzielnicy pruskiej, gdzie nadal obowiązuje ust. o komunikacji pojazdami motoiowemi z 3. V. 1909 (Dz. U. Rz. str. 437) i obwieszczenie Kanclerza Rzeszy z 3. II. 1910 (Dz. U. Rz. str. 389). (21. IV. 1931 r., II. 4 K. 192/31).

XII. Rozp. Prez. Rz. z 22. III. 28 o post. karno-admin. (Dz. U. p. 365).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1928 roku p. 365/28 o postępowaniu karno-administracyjnem (art. 69) uchyliło z dniem 1 lipca 1929 ustawą pruską z 1883, dopuszczającą możliwość orzekania o przestępstwach z niem. ordynacji przemysłowej, w drodze policyjnych zarządzeń karnych, (§§ 453, 458 u. p. k. i ustawa z d. 23 kwietnia 1883 — Zb. ust. pr. str. 65), skutkiem czego rozpoznanie przestępstw tych i orzecznictwo co do nich należy do wyłącznej kompetencji sądowej, przedawnienie zaś co do tych przestępstw należy oceniać według ogólnych zasad kodeksu karnego. (31. III. 1931 r., II. 4 K. 128/31).

Art. 2. W myśl art. 2 rozp. z 22. III. 28 kompetentne do dochodzeń i karania wykroczeń administracyjnych są władze państwowe administracji ogólnej, a więc starostwa. (20. V. 30, II 4 K. 152/30).

Art. 10. Jeżeli ten sam czyn wykazuje cechy przestępstwa, ulegającego ukarania przez władzę administracyjną, a zarazem cechy przestępstwa, ulegającego ukaraniu przez władzę sądową, każda z nich orzeka, w zakresie swej właściwości. W razie skazania tak w postępowaniu karno-administracyjnym, jak i w postępowaniu sądowym, z pośród orzeczonych kar pozbawienia wolności kara surowsza pochłania mniej surową, inne kary orzeczone przez obie władze i skutki skazania, wynikające z obu orzeczeń, pozostają obok siebie w mocy, zaczem z art. 10 rozp. z 22. II. 28 wynika wyjątek od zasady, wyrażonej w § 73 k. k. o zbiegu jednoczynowym przestępstw, jakoteż od zasady ogólnej „ne bis in idem”. (20. I. 31, II. 4 K. 538/30).

Stefan Błęzyński
Wiceprokurator Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO (B. ZABÓR ROSYJSKI)

Ustawa cywilna Ziem Wschodnich (cz. I t. X. zw. pr.)

Art. 683. Aczkolwiek art. 683 stanowi, że wynagrodzenie określić należy według zasad, wskazanych w art. 657—662 i 675, ale z tego nie wynika, by wyrównaniu ulegała jedynie szkoda przewidziana w art. 657 i polegająca na utracie alimentów, dostarczanych przez pozbawionego życia członka rodziny, gdyż zgodnie z ogólną zasadą, wyrażoną w przepisach, traktujących o odszkodowaniu, sprawca czynu odpowiada za wszelką szkodę, przez niego wyrządzoną. (28. IV. 1931 r., I. C. 1853/30).

*Rozporządzenie z 16. III. 1928 r. o umowie o pracę
pracowników umysłowych.*

Art. 1. Aczkolwiek nieważne są wszelkie warunki umowy, regulujące mniej korzystnie dla pracownika stosunek pracy aniżeli to czyni rozporządzenie z 16. III. 1928 r., jednak powyższy nakaz o charakterze przepisu porządku publicznego, wydanego w interesie zabezpieczenia pracowników przed ewentualnym wyzyskiem pracodawcy, nie zmienia naczelnej zasady wolności zawierania umów, wyrażonej w art. 1134 kc. przy likwidacji stosunku pracy. Nie jest więc sprzeczne z prawem zrzeczenia się przez pracownika roszczeń z tytułu wynagrodzenia za pracę, gdy to zrzeczenie się nastąpiło po ustaniu stosunku pracy. (9. IX. 1931 r., I. C. 1238/31).

Prawo o polepszeniu losu dzieci nieślubnych z 26. V. 1913 r.

Art. 6. Na matkę, jako powódkę, poszukującą alimentów, spada obowiązek udowodnienia przyjścia na świat dziecka w następstwie stosunków fizycznych z pozwanym. Dowodem w tej mierze nie jest świadomość powódki w tym przedmiocie, gdyż wymagane są dane obiektywne, zaczerpnięte z okoliczności sprawy. (19. VIII. 1931 r., I. C. 483/31).

Art. 7. Dla zastosowania art. 7 prawa z 26. V. 1913 r. nie dość snuć w tej mierze domniemania, lecz należy stwierdzić istnienie obu przewidzianych w rzeczonym przepisie warunków ustania obowiązku alimentarnego przed dojściem dziecka nieślubnego do pełnoletności, a mianowicie, że jest ono przygotowane do przeznaczonej mu działalności, oraz, że czerpie lub ma możliwość faktyczną czerpania z niej środków do życia. Ustalenie więc tylko, że dziecko 14-letnie częściowo utrzymuje się w porze letniej, zarabiając pasaniem bydła, nie odpowiada wymaganiom powyższego przepisu. (19. VIII. 1931, I. C. 315/31).

Ustawa hipoteczna 1818 r.

Art. 38. Wniosek właściciela o utworzenie odrębnej jednostki hipotecznej w wydziale hipotecznym przy sądzie grodzkim z odłączonej części dóbr, mających urzędzoną hipotekę przy sądzie okręgowym, nie jest sprzeczny z prawem, byleby nie były wskutek tego naruszone prawa innych osób. Wniosek ten ulega rozpoznaniu w trybie art. 20 i 29 ust. hip. (16. IX. 1931 r., I. C. 1033/31).

Dekret z 11. I. 1919 r. w przedmiocie umów, zawartych przez b. władze okupacyjne co do majątku państwowego (D. Pr. 5, poz. 99).

Art. 2. Nieważność umów, zawartych z b. władzami okupacyjnymi lub z instytucjami i osobami z ich ramienia działającymi, a dotyczących wszelkiego inwentarza, własność państwa stanowiącego lub przez b. władze okupacyjne wprowadzonego, rozciąga się również na umowy, mające za przedmiot surowce i wyroby, wprowadzone przez b. władze okupacyjne do stanowiących własność osób prywatnych przedsiębiorstw fabrycznych, które w trybie rekwizycji były objęte przez te władze i prowadzone dla ich potrzeb. Nieważność zatem dotyczy również umów, na których mocy właścicielom zarekwirowanych przedsiębiorstw były przy ich zwrocie odstąpione tytułem wynagrodzenia za szkody i straty, zrządzone przez rekwizycję, surowce i wyroby, wprowadzone do tych przedsiębiorstw przez władze okupacyjne. (Orz. w skł. 7-ju, 26. V. — 6. VI. 1931, I. C. 1134/30).

Prawo wekslowe.

Art. 100. Wydanie przez dłużnika wierzycielowi podpisanego blankietu wekslowego upoważnia wierzyciela do wypełnienia blankietu sumą odpowiednią do wartości blankietu. Zgłaszając spór, dłużnik obowiązany jest udowodnić, że dług nie sięga tej sumy. Natomiast gdy blankiet wypełniony będzie przez wierzyciela sumą wyższą, obowiązek udowodnienia, iż stało się to zgodnie z wolą dłużnika, obciąża wierzyciela. (11—25. VI. 1931 r., I. C. 606/31).

Konwencja Haska z 17. VII. 1905 r., dotycząca ubezwłasnowolnienia i innych zarządzeń opiekuńczych (D. U. 1929 r. Nr. 80, poz. 598).

Art. 9. Według przepisów art. 1 i 2 konwencji obywatel polski, zamieszkały w Niemczech, może być ubezwłasnowolniony na podstawie prawa polskiego i przez właściwą władzę polską. Zasada ta jednak nie jest bezwzględna, w myśl bowiem art. 3, 4 i 6 konwencji zarządzenia w przedmiocie opieki nad umysłowo chorym mogą być także wydane przez władze miejsca pobytu chorego. Zarządzenia te narówni z zarządzeniami władz państwa ojczystego mają moc obowiązującą w obu państwach (art. 9), dopóki nie będą uchylone w myśl przepisów art. 11. Dotyczy to także zarządzeń, wydanych przed przystąpieniem Polski do pomienionej konwencji. (19. VIII. 1931 r., I. C. 459/31).

Rozporządzenie z 27. X. 1926 r. o unieważnieniu tytułów na okaziciela, wywiezionych na terytorjum obecnego Z. S. R. R. (D. U. 113 poz. 645).

Art. 2 p. 2. Okoliczność, że sporny list zastawnie nie był zabezpieczony przez prezesa Główn. Urzędu Likw. w trybie rozporządzenia z 27. XII. 1924 r. (D. U. 11 5poz. 1032) nie ma znaczenia, jeżeli zabezpieczenie nastąpiło w myśl przepisów ustawy z 26. VII. 1919 r. o utraconych tytułach na okaziciela z mocy decyzji sądu okręgowego przed wydaniem rozporządzenia z 27. XII. 1924 r., rozporządzenie to bowiem nie wymagało powtórnego zabezpieczenia. (9. IX. 1931 r., I. C. 404/31).

Rozporządzenie o zapobieganiu upadłości.

Art. 59. W myśl art. 60—62 rozporządzenia o zapobieganiu upadłości z 23. XII. 1927 r. (D. U. 3 poz. 20 z 1928 r.) sąd rozpoznający układ, zawarty w trybie art. 59 tegoż rozporządzenia między dłużnikiem a wierzycielami, może albo zatwierdzić ten układ albo zatwierdzenia odmówić, natomiast nie jest uprawniony do uzupełnienia lub korygowania układu drogą wprowadzenia warunków, które nie zostały umieszczone w protokóle układu. (23. X. 1931 r., I. C. 1012/31).

Rozporządzenie o organizacji giełd (D. U. 23 poz. 209 z 1930 r.).

§ 30. Ogólna zasada, iż nowy przepis, regulujący kompetencję sądu, ma zastosowanie również do sporów, wynikłych ze stosunków prawnych, zawiązanych przed wprowadzeniem w życie tego przepisu, nie jest bezwzględna. Obowiązuje ona bezwarunkowo, jeżeli noweni prawem ustanowiona jest ogólna kompetencja sądu, której wykluczenie nie jest w mocy stron. Natomiast, jeżeli nowe prawo wprowadza kompetencję wyjątkową z zastrzeżeniem, że strony mają prawo w drodze umowy wyłączyć tę kompetencję wyjątkową i poddać spór według jurysdykcji ogólnej, sytuacja prawna jest zupełnie inna, gdyż wprowadzony jest tutaj element umowny, który wyklucza zastosowanie wyżej powołanej zasady ogólnej, wchodzi tu bowiem w rachubę czynnik natury prawa prywatnego, który nakazuje liczyć się z przepisem art. 2 k. c. p., czyli stosować nowe prawo do tych tylko sporów, które wynikły ze stosunków prawnych, zawartych po wprowadzeniu w życie tego prawa. Z tych względów nie należy do kompetencji giełdowego sądu rozjemczego spór z transakcji, zawartej między członkami giełdy w przedmiocie wartości, dopuszczonych do obrotu na giełdzie, lecz niestwierdzonej kartą umowy, jeżeli transakcja zawarta była przed wejściem w życie rozporządzenia z 6. III. 1928 r., na podstawie którego nastąpiła zmiana redakcji dawniejszego § 27-go rozp. o organ, giełd, w tym sensie, że spory tego rodzaju poddane zostały giełdowemu sądowi rozjemczemu z zastrzeżeniem, iż stronom wolno zastrzec jurysdykcję sądu powszechnego. (16. IX. 1931 r., I. C. 726—31).

Ustawa postępowania cywilnego 1864 r.

Art. 258¹. Wszczęcie jedną skargą powodową sporu o własność majątku nieruchomości i sporu co do pokrewieństwa, uzasadniającego roszczenia spadkowe do tegoż majątku, nie zawiera w sobie cech zabronionego przez prawo pomieszania powództw, oba bowiem powództwa podlegają temuż sądowi i winny być rozpoznane w jednakowym trybie postępowania kontradiktoryjnego. (27. VIII. 1931 r., I. C. 1011/31).

Art. 780. Decyzja sądu okręgowego w przedmiocie przywrócenia terminu apelacyjnego może być zmieniona lub uchylona przez sąd 2-jej instancji jedynie na skutek skargi incydentalnej strony, jeżeli zaś taka decyzja nie była zaskarżona, nie ulega już wzruszeniu i obowiązuje zarówno strony, jak i sądy, nie wyłączając sądu 2-jej instancji; nie może więc ten sąd uchylić pomienionej decyzji z urzędu ani na skutek zarzutu, zgłoszonego dopiero na rozprawie w tym sądzie. Uchybienie przeciwko tej normie może być podniesione przez Sąd Najw. z urzędu. (24. IX. 1931 r., I. C. 972/31).

Art. 190 ust. 2 i art. 800 ust. 2. Zarządzenie w przedmiocie zwrotu kaucji ma charakter decyzji, ulegającej zaskarżeniu, gdyż niema przepisu, któryby tego zabraniał, zaskarżenie zaś możliwe jest tylko w trybie incydentalnym, albowiem tryb kasacyjny pociągający za sobą obowiązek uiszczenia kaucji w wysokości kwoty, jakiej zwrotu domaga się skarżący, co pozbawione byłoby słusznej podstawy i byłoby poniekąd równoznaczne z zakazem zaskarżenia (art. 9 upc). (24. IX. 1931 r., I. C. 987/31).

Art. 1156. Licytant, który nie oświadcza, iż występuje w cudzym imieniu, działa w imieniu własnym i w razie utrzymania się na licytacji nabywa dla siebie. Od uczestnictwa w licytacji nie jest wyłączony adwokat, chociażby działał z polecenia swego klienta, gdyż stosunki jego z klientem pozostają poza postępowaniem licytacyjnym, w którym adwokat, nie składający pełnomocnictwa, poczytywany jest za działającego we własnym imieniu i na własny rachunek. Taki sposób postępowania nie jest przez prawo zabroniony, przeciwnie wyraźnie jest przewidziany w art. 52 ustawy stempl. z 1. VII. 1926 r., który ustanawia specjalną opłatę stemplową w wypadku, gdy licytacyjny nabywca nieruchomości oświadcza później, iż działał na rzecz innej osoby. (27. VIII. 1931 r., I. C. 1410/30).

Art. 1156¹. Obowiązek złożenia wadium przy przystąpieniu do licytacji ustanowiony jest w celu zabezpieczenia praw egzekwujących wierzycieli, a poniekąd dłużnika, i zmierza do usunięcia od licytacji licytantów pozornych, podbijających cenę bez zamiaru rzeczywistego nabycia, przeszkadzających egzekucji i działających przeważnie w tym kierunku, aby licytacja spełzła na niczem. Jeżeli przeto ani dłużnik ani nikt z wierzycieli nie wniósł skargi na dopuszczenie licytanta bez wadium, uchybienie to nie może być przedmiotem rozważania sądu z urzędu. (27. VIII. 1931 r., I. C. 1410/30).

Przepisy przechodnie do ust. post. cyw.

Art. 22. Przy zniesieniu niepodzielności zasadą jest podział majątku w naturze (art. 826 kc.); dopiero gdy tenże nie może być dogodnie przeprowadzony przystąpić należy do spieniężenia majątku w drodze sprzedaży publicznej (art. 827 kc), przytem, jeżeli przedmiotem działu jest drobna nieruchomość ziemska, można zaniechać sprzedaży i przyznać cały majątek jednemu z uczestników działu z obowiązkiem spłacenia innych gotowizną (art. 22 przep. przech. do upc). Ostatni wszakże sposób podziału nie może mieć zastosowania, gdy żaden ze współwłaścicieli nie wyrazi zgody na objęcie całego majątku z obowiązkiem spłat. Wówczas dopuszczony jest tylko albo podział w naturze albo podział w drodze licytacji. (19. VIII. 1931 r. I. C. 312/31).

Wacław Miszewski

Sędzia Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO
(B. ZABÓR AUSTRJACKI)

Kodeks cywilny.

§ 91. Żona nie jest uprawniona dochodzić drogą skargi przeciwko swemu mężowi alimentacji dla ich wspólnego pełnoletniego dziecka ślubnego. (O. z 8. VIII. 1931 R. 1268/31).

§ 290. Skarga o zwrot nakładów na odnowienie kościoła i plebanji nie może być skierowana przeciwko jednej tylko z gmin administracyjnych, wchodzących w skład okręgu parafjalnego. (O. z 7. V. 1931 R. 2450/30).

§ 365 i art. 13 ustawy z 3 czerwca 1924 Dz. U. R. P. Nr. 58 poz. 584 o poczcie, telegrafii i telefonii. Za umieszczenie stojaków i przewodów telefonicznych na kamienicy należy się jej właścicielowi odszkodowanie jedynie wówczas, jeżeli przez to umieszczenie poniósł rzeczywisty uszczerbek majątkowy. (O. z 25 VII. 1931 R. 560/31).

§ 476. Właściciel domu nie narusza przez urządzenie w ścianie swego domu okna, otwierającego się na wewnątrz, w niczem sfery uprawnień swego sąsiada. Przez urządzenie takie nie może on jednak nabyć i w drodze zasiedzenia jakiegokolwiek służebności na gruncie swego sąsiada. (O. z 17. VI. 1931 R. 642/31) i z 18. VII. 1931 R. 334/31).

§ 538. Emigranci rosyjscy mają zdolność do nabywania w drodze spadkobrania dóbr nieruchomości położonych w Polsce. (O. z 23. XII. 1930 R. 412/30).

§§ 538 i 647. Zrzeczenie się legatu oświadczone przez miejscowego przełożonego zakonu (gwardjana), nie ma skutków prawnych, jeżeli nie zostanie zatwierdzone przez prowincjała zakonu lub osobę przez tegoż delegowaną. (O. z 11. II. 1931 R. 51/31).

§ 560. Jeżeli z dwóch spadkobierców, powołanych w rozporządzeniu ostatniej woli do spadkobrania w równych połowach, jeden umrze przed spadkodawcą, połowa spadku, dla niego przeznaczona, przyrasta drugiemu spadkobiercy. (O. z 24. III. 1931 R. 39/31).

§ 776. Prawo dziedzica koniecznego do zachowku przechodzi na jego dziedziców. (O. w składzie siedmiu sędziów z 21. X. 1931 R. 346/31).

§ 783. Skarga o zachówek nie może być skierowana przeciwko masie spadkowej, lecz musi być wniesiona przeciwko spadkobiercom i legatarjuszom, uczestniczącym w spadku. (O. z 15. IV. 1931 R. 290/31).

§ 833. Współwłaściciel domu mieszkalnego, wyzuty przez innych współwłaścicieli z korzystania z wspólnej pralni i z wodociągu może dochodzić drogą skargi przywrócenia tych swoich praw. (O. z 5. II. 1931 Rw. 2191/30).

§ 836. Sąd może ustanowić zarządcę wspólnej realności, jeżeli niektórzy współwłaściciele wyłączyli resztę współwłaścicieli od udziału w współposiadaniu i w współzarządzie realności i sami nią zarządzają z widoczną szkodą dla innych współwłaścicieli. (O. z 21. I. 1931 Rw. 1228/30).

§§ 1096 i 906. Jeżeli lokal w czasie, gdy według umowy ma być oddany lokatorowi, znajduje się w stanie niezdatnym do użytku, lokator może — bez wyznaczania właścicielowi domu dodatkowego terminu do wykonania umowy — natychmiast rozwiązać umowę najmu i żądać zwrotu zadatku. (O. z 9. IX. 1931 Rw. 1510/31).

§§ 1100 i 1435. Właściciel domu, który umowę najmu z lokatorem dobrowolnie rozwiązał, zwrócić ma za czas, przez który lokator nie korzystał z najmu, lokatorowi czynsz przez tegoż z góry zapłacony. (O. z 11. VII. 1931 Rw. 1566/31).

§ 1220. W sferach włościańskich córka, mająca przeszło 3 i pół morga gruntu własnego, nie ma prawa żądać od ojca ustanowienia dla niej posagu. (O. z 15. IV. 1931, R 168/31).

§ 1220. Oddalenie opartego na umowie żądania córki o ustanowienie posagu nie stoi na przeszkodzie rozpatrzenia późniejszego żądania córki o ustanowienie posagu, opierającego się na ustawowym obowiązku ojca do dania posagu córce. (O. z 15. IV. 1931 R. 109/31).

§ 1394. Skuteczność cesji wierzytelności do Dyrekcji Monopolu Spirytusowego wobec osób trzecich zależy od zachowania sposobu zawiadomienia Dyrekcję o cesji, przewidzianego w art. 1690 ust. 1 Kodeksu napoleońskiego. (O. z 20. V. 1931 Rw. 539/31).

§ 1472. Czterdziestoletnie wyłączne posiadanie fizycznie wydzielonej części lasu serwitutowego przez jednego z członków gminy stanowi dla niego tytuł prawa własności do tejże części lasu. (O. z 27. II. 1931 Rw. 1825/30).

§ 1486 L. 1. Należności Skarbu Państwa z tytułu dostarczonej soli monopolowej nie przedawniają się w terminie trzyletnim. (O. z 1. VII. 1931 Rw. 1126/31).

§ 1499. Służebność, wpisana do księgi gruntowej, istnieje, mimo, upływu terminu przedawnienia nadal, dopóki nie zostanie na zasadzie przedawnienia wykreślona. (O. z 1. IX. 1931 Rw. 1563/31).

Ochrona lokatorów.

Art. 5. Obowiązek sądu do ustalania podstawowego komornego nie obejmuje pomieszczeń, nie podlegających ochronie lokatorów. (O. z 18. IX. 1930 R. 1266/30).

Art. 11 ust. 1. Lokator, który nabył dom i w domu tym może zamieszkać oraz urządzić sobie lokal sklepowy, nie ma potrzeby ochrony w lokalu, zajmowanym dotychczas z tytułu najmu. (O. z 15. I. 1931 R. 2660/30).

Art. 11 ust. 1. Żądaniu o zwrot realności, opartemu na rozwiązaniu umowy kupna sprzedaży, osoba obowiązana do zwrotu, nie może skutecznie przeciwstawić zarzutu, że przed zawarciem umowy kupna sprzedaży była najemczynią tejże realności. (O. z 7. 1931 R. 2116/30).

Art. 13. Sublokator, przypozwany w myśl przepisów art. 13 ustawy o ochronie lokatorów, ma w sporze charakter strony, a nie tylko charakter interwejenta ubocznego. (O. z 8. VIII. 1931 R. 1678/31).

Przerachowanie.

§§ 5 i 6. Przy przerachowaniu wierzytelności termin przedawnienia odsetek obliczyć należy według chwili postawienia wniosku o przerachowanie a nie według czasu wejścia w moc rozporządzenia o przerachowaniu. Czy realność obciążona podlega ochronie lokatorów, ocenić należy według stanu w czasie wejścia w moc rozporządzenia o przerachowaniu. (O. z 25. VI. 1931 R. 383/31).

§ 12. Przepisy o przerachowaniu listów zastawnych, obowiązujące w stosunku między posiadaczami tych listów a instytucją emitującą, nie są bezwzględnie wiążące dla stosunku między wierzycielem a dłużnikiem, który zwrócić ma w listach zastawnych otrzymaną pożyczkę. (O. z 21. I. 1931 R. 860/30).

§ 41 lit. b. i § 43. Przepis § 41 lit. b stanowiący, że należności z rachunku bieżącego przelicza się w stosunku: jeden złoty = 1.800.000 Mkp., obowiązuje nie tylko wówczas, gdy z rachunku bieżącego wynika saldo na korzyść klienta, lecz także wówczas, gdy powstaje saldo na korzyść banku. Przepis powyższy obowiązuje także wówczas, gdy klient jest obywatelem polskim, a bank ma siedzibę w Czechosłowacji. (O. z 17. VI. 1931 R. 377/31).

§ 43. Do umowy pożyczki, zawartej we Wrocławiu w dawnych markach niemieckich, należy zastosować przepisy prawa niemieckiego o przerachowaniu. (O. z 7. I. 1931 R. 688/30).

Postępowanie sądowe.

Art. 45 prawa o ustroju sądów powszechnych. Sąd apelacyjny, rozstrzygając na zasadzie art. 45 § negatywny spór kompetencyjny pomiędzy sądem powszechnym a sądem szczególnym, władny jest uchylić swą własną uchwałę, wydaną poprzednio w postępowaniu rekursowem o właściwości sądu. (O. z 1. X. 1931 R. 453/31).

Art. 297 § 1 i L. 23 prawa o u. s. p. i § 7 lit. a nor. jur. Sprawy handlowe, w których wartość przedmiotu sporu, nie przekracza 10.000 zł, rozstrzyga sędzia samoistny. (O. z 1. IX. 1931 R. 396/31).

§ 1 nor. jur. i § 53 pr. cyw. Roszczenie o odszkodowanie z tytułu bezzasadnie przed sądem w Niemczech uzyskanego tymczasowego zarządzenia może być dochodzone w Polsce drogą skargi. (O. z 6. V. 1931 R. 242/31).

§ 14 pr. cyw. Pomiędzy pozwanymi, zaskarżonymi o zezwolenie na wpis hipoteczny na podstawie kontraktu kupna-sprzedaży, zawartego pomiędzy jednym z pozwanych a powodem, nie istnieje uczestnictwo sporu w rozumieniu § 14 pr. cyw. Odwołanie, wniesione przez jednego z nich, nie skutkuje także na rzecz drugiego. (O. z 22. IV. 1931 R. 403/31).

§ 26 pr. cyw. Wydział powiatowy może ustanowić dla gminy pełnomocnika procesowego w procesie przez nią wdrożonym. (O. z 7. X. 1931 R. 567/31).

§ 31 pr. cyw. Strona może bez udziału pełnomocnika procesowego zawrzeć ważnie ugodę sądową w sporze, w którym obowiązuje przymus adwokacki. (O. z 24. IX. 1931 R. 574/31).

§ 179 pr. cyw. Aż do zamknięcia rozprawy nad zarzutem niewłaściwości sądu można w celu uzasadnienia właściwości sądu powołać się na podstawy, których w pozwie nie wymieniono. (O. z 24. IX. 1931 R. 573/31).

§ 234 pr. cyw. Egzekucyjne zajęcie wierzytelności, będącej przedmiotem sporu, nie tkwi na przeszkodzie wydaniu wyroku na rzecz powoda. (O. z 23. XII 1931 R. 1780/31).

§ 235 pr. cyw. Zmiana oznaczenia strony pozwanej jako Skarbu Państwa na oznaczenie jej jako Polska Poczta, Telegraf i Telefon nie jest w toku sporu dopuszczalne. (O. z 20. VIII. 1931 R. 235/31).

§ 395 pr. cyw. Wydaniu wyroku z uznania nie stoi na przeszkodzie ta okoliczność, że uznający roszczenie działa przeciwko wydanemu mu sądownie zakazowi zbycia lub obciążenia praw wpisanych do księgi gruntowej lub, że przez swe uznanie narusza swe obowiązki umowne wobec współpозwanego. (O. z 28. IV. 1931 R. 823/30).

§ 529 *pr. cyw.* Wadliwości, jakie zająć miały przy doręczeniu wekslowego nakazu zapłaty stronie pozwanej, nie uzasadniają wniesienia przez nią skargi nieważności o uchylenie tego nakazu. (O. z 10. XII. 1931 R. 1549/31).

§ 529 *pr. cyw.* Dopuszczalna jest skarga o unieważnienie wypowiedzenia, oparte na braku doręczenia należytego lokatorowi sądowego wypowiedzenia. (O. z 13. XI. 1930 R. 1795/30).

§ 595 *pr. cyw.* Nieważny jest zapis na sąd polubowny, podpisany imieniem spółki akcyjnej tylko przez jednego prokurenta, jeżeli w rejestrze handlowym jednoosobowy podpis spółki nie jest przewidziany. (O. z 9. IX. 1931 R. 765/31).

§ 595 *pr. cyw.* Orzeczenie sądu polubownego, wydane z pominięciem jednej ze stron, które zapis podpisały, a skierowane nadto przeciwko osobie, która zapisu nie podpisała, jest w całości bezskuteczne. (O. z 6. V. 1931 R. 392/31).

§ 37 *ord. egz.* Gotówki, zajętej egzekucyjnie w posiadaniu dłużnika, nie może wyłączać z pod egzekucji osoba trzecia jako rzeckomej swej własności, jeżeli zajęcie egzekucyjne było dokonane przez wierzyciela w dobrej wierze. (O. z 25. 1931 R. 581/31).

§ 37 *ord. egz.* Z pod egzekucyjnego zajęcia dokonanego celem ściągnięcia zaległego podatku przemysłowego nie można wyłączyć towaru komisowego, znajdującego się w przedsiębiorstwie. (O. z 9. IX. 1931 R. 1663/31).

§ 216 *ord. egz.* Składkom na rzecz Kasy Chorych nie służy prawo pierwszeństwa do zaspokojenia z ceny kupna, uzyskanej z egzekucyjnej sprzedaży nieruchomości dłużnika. (O. z 1. VII. 1931 R. 404/31).

§ 1 *post. niesp.* Dochodzenie od ojca alimentacji dla małoletniego dziecka ślubnego należy na drogę postępowania niespornego. (O. z 8. VIII. 1931 R. 1268/31).

§§ 14 i 16 *post. niesp. oraz art. 110 i 111 ustawy z 29 października 1920 Dz. U. R. P. P. Nr. 111, poz. 733 o spółdzielniach.* Od orzeczeń drugiej instancji, dotyczących kar porządkowych, wymierzonych przez sąd rejestrowy na zasadzie ustawy o spółdzielniach, nie służy dalszy środek prawny. (O. z 20. IX. 1931 R. 423/31).

Reforma rolna.

1. Rozporządzenia nieruchomościami ziemskimi na wypadek śmierci nie podlegają ograniczeniom, przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z 1 września 1919 Dz. U. R. P. poz. 428, jakoteż w ustawie o reformie rolnej. (O. z 8. X. 1931 R. 623/31).

2. Nabycie przez pracownika folwarcznego jednego morga gruntu z rozparcelowanej majątności, w której był zajęty, nie pozbawia go jeszcze prawa do odprawy, przewidzianej w art. 44 ustawy z 28 grudnia 1925 Dz. U. R. P. 1926 Nr. 1 poz. 1 o reformie rolnej. (O. z 7. I. 1931 Rw. 2006/30).

Prawo naftowe.

§ 1 ustawy naftowej z 11 maja 1884 Dzpp. Nr. 71. Minerale i oleje skalne niezastrzeżone Państwu, stanowią substancję gruntu, nie zaś tylko jego dochody lub przyrost, nie przypadają zatem użytkowcy. (O. z 1. X. 1930 R. 416/30).

§ 7 ustawy z 9. stycznia 1907 Dzpp. Nr. 7. Skarga bruttowca o złożenie rachunków z produkcji kopalni nie musi być skierowana przeciwko wszystkim współwłaścicielom prawa naftowego. (O. z 21. I. 1931 Rw. 2488/30).

§11 ustawy z 9 stycznia 1907 Dzpp. Nr. 7. Po wygaśnięciu praw naftowych przez upływ czasu, na który prawa te były nadane kilku uprawnionym w idealnych częściach, właściciel gruntu, chcąc uzyskać ustąpienie uprawnionych z terenu naftowego, winien skierować skargę przeciwko wszystkim uprawnionym. (O. z 15. IV. 1931 Rw. 640/31).

Prawo autorskie.

§ 33 i nast. ustawy z 29 marca 1926 Dzpp. Nr. 48 poz. 286 o prawie autorskiem. Autor, który przed wydrukowaniem swego dzieła przez wydawcę usunął z posiadania wydawcy potajemnie rękopis (rysunki), przeznaczony do druku, nie ma prawa do żądania, aby wydawca wydał jego dzieło i dopuścił do udziału w zysku. (O. z 1. X. 1931 Rw. 1145/31).

Umowa o pracę.

Art. 16 ustawy z 18 grudnia 1919 Dz. U. R. P. 1920 poz. 7. Wynagrodzenie umówione przez przedsiębiorstwo dziennikarskie z pracownikiem dziennikarskim, obejmuje w braku innego wyrażonego zastrzeżenia — także wynagrodzenie za pracę w dni niedzielne i świąteczne. (O. z 15. I. 1931 Rw. 2484/30).

Art. 16 ustawy z 18 grudnia 1919 Dz. U. R. P. 1920 poz. 7. Pracownik, który pobierając wynagrodzenie miesięczne, nie występuje przez więcej niż półtora roku z żądaniem osobnego wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, nie może po rozwiązaniu stosunku pracy domagać się dodatkowej wypłaty wynagrodzenia za te godziny pracy. (O. z 15. I. 1931 Rw. 2458/31).

Art. 16 ustawy z 18 grudnia 1919 Dz. U. R. P. 1930 poz. 7. Zryczałtowanie wynagrodzenia za pracę nie wyklucza zastosowania art. 16 rzeczonyj ustawy. Pominięcie zaś w umowie służbowej sprawy wynagrodzenia za godziny nadliczbowe i nieupomnienie się pracownika o takie wynagrodzenie w czasie trwania stosunku służbowego oraz nieprowadzenie z jego strony zapisków nie uprawniają do bezwarunkowego przyjęcia dorozumianego zrzeczenia się przezeń uprawnień, wpływających z wspomnianej ustawy. (O. z 1. VII. 1931 Rw. 799/31).

Art. 60 i 73 ustawy z 19 maja 1920 Dz. U. R. P. poz. 272 o Kasach chorych. Unieważnienie przez Okręgowy Urząd Ubezpieczeń regulaminu służbowego dla urzędników Kasy Chorych, uchwalonego przez zarząd Kasy, nie pozbawia urzędników praw, nabytych poprzednio na podstawie tego regulaminu. (O. z 23. XII. 1930 Rw. 1671/30).

Art. 123 rozp. Prez. Rzp. z 24 listopada 1927 Dz. U. R. P. Nr. 106 poz. 911 o ubezpieczeniu pracowników umysłowych. Pracownik umysłowy, opuszczający swe zajęcie, jest uprawniony do żądania, aby mu pracodawca wydał bezpośrednio do rąk własnych zaświadczenie o ustaniu zatrudnienia. (O. z 9. IX. 1931 Rw. 1536/31).

Art. 2 rozp. Prez. Rzp. z 16 marca 1928 Dz. U. R. P. Nr. 35 poz. 323 o pracownikach umysłowych. Wykonywanie nadzoru nadaje pracownikowi charakter pracownika umysłowego, gdy chodzi o nadzór techniczny, organizacyjny itp., nie zaś gdy chodzi tylko o zwykły nadzór, choćby połączony ze spisywaniem wyników pracy. (O. z 15. I. 1931 Rw. 2484/30).

Art. 29 rozp. Prez. Rzp. z 16 marca 1928 Dz. U. R. P. Nr. 35 poz. 323 o pracownikach umysłowych. Wypowiedzenie pracownikowi umysłowemu umowy o pracę w czasie jego urlopu zdrowotnego jest pozbawione skutków prawnych. (O. z 1. X. 1931 Rw. 1918/31).

Art. 39 rozp. Prez. Rzp. z 16 marca 1928 Dz. U. R. P. Nr. 35 poz. 328 o pracownikach umysłowych. Pracownik, zajęty w kilku firmach w różnych okręgach ubezpieczeniowych, który opuszcza dobrowolnie pracę w jednej z tych firm z powodu nieporozumienia co do uiszczania wkładek ubezpieczeniowych, nie ma prawa do odszkodowania za przedterminowe zwolnienie z pracy. (O. z 7. X. 1931 Rw. 1901/31).

Art. 22, 23 i 24 rozp. Prez. Rzp. z 22 marca 1928 Dz. U. R. P. Nr. 37 poz. 350 o sądach pracy. Przepisy o miejscowej właściwości

sądów pracy nie mają zastosowania, gdy w braku sądu pracy rozstrzyga w stosunku spornym sąd powszechny. (O. z 10. XII. 1930

Dr. Włodzimierz Dbałowski,
Sędzia Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO
(B. ZABÓR PRUSKI)

Kodeks cywilny.

§ 123. Uznanie i uiszczenie długu nie mogą być wzruszone z powodu, iż nastąpiły pod wpływem groźby zerwania stosunków handlowych. (5. 6. 31. 472/30).

§ 766. Poręczenie, jak każde inne oświadczenie woli, podlega wykładni w myśl § 133 k. c. Wobec tego, chociaż w poręczeniu nie podano ani podstawy ani wysokości zobowiązania dłużnika głównego, poręczenie jest skuteczne, jeśli przy pomocy wykładni użytych słów zobowiązanie to można zindywidualizować. (19. 6. 31. 95/31).

§ 826. Sama wiadomość kupującego o istnieniu praw obligacyjnych osoby trzeciej do kupionej nieruchomości nie nadaje jeszcze aktowi nabycia cechy czynu, sprzeciwiającego się dobremy obyczajom. Ma to miejsce dopiero wtedy, jeśli właściciel nieruchomości, sprzedając ją po raz wtóry, kieruje się zamiarem pozbawienia osoby trzeciej służących jej praw a nabywca świadomie mu przy tem pomaga albo przynajmniej działa z świadomością powyższego zamiaru. (18. 9. 31. 125/31).

§ 985. Skarga wydobywcza może być skierowaną tak przeciw posiadaczowi bezpośredniemu jak pośredniemu. (1. 4. 31. 425/30).

§ 1570. Fakt wspólnego mieszkania małżonków nie jest sam przez się dowodem przebaczenia winnemu małżonkowi, zwłaszcza w czasie, gdy zdobycie mieszkania było w większości wypadków bardzo utrudnione. (19. 6. 31. 36/31).

Ustawa z dnia 19. maja 1920 o obowiązkowym ubezpieczeniu na wypadek choroby (Dz. U. poz. 272\20).

Art. 84. Rozpoznaniu Komisji Pojedynczej nie podlega spór lekarza z Kasą Chorych o odszkodowanie z powodu czynu niedo-

zwolonego (§§ 823, 826 k. c.) popełnionego przez organy Kasy Chorych, chociażby czyn ten był popełniony na tle zawartej umowy usług. (26. 6. 31. 14/31).

Rozporządzenie z dnia 29. czerwca 1924 o lichwie pieniężnej
(Dz. U. poz. 574/24).

§ 1. Pobranie od pożyczki 24% odsetek za rok zgóry przekracza dozwolone korzyści majątkowe i wynikającą stąd nadwyżkę wierzyciel winien zwrócić dłużnikowi. (8. 7. 31. 6/31).

Rozporządzenie z dnia 9. grudnia 1924 o zmianie ustroju
Prokuratorji Generalnej R. P. (Dz. U. poz. 967/24).

§ 6. Zastępstwo Skarbu Państwa przez Prokuratorję Generalną w postępowaniu przed sądem polubownym (§§ 1025 nast. u. p. c.) jest konieczne; postępowanie bez udziału Prokuratorji jest w myśl § 1041. 1. 3. u. p. c. wedliwe i powoduje uchylenie orzeczenia. (10. 4. 31. 435/30).

Ustawa z dnia 15. lipca 1925 o państwowym podatku przemysłowym
(Dz. U. poz. 550/25).

Art. 92. Przedmioty stanowiące własność osób trzecich, chociażby były narzędziami, służącymi do wykonywania przedsiębiorstwa, nie odpowiadają za podatek przemysłowy. (3. 7. 31. 62/31).

Ustawa o prawie prywatnem międzydzielnicowem
(Dz. U. poz. 580/26).

Art. 9. Chociaż stosunek obowiązkowy podlega w zasadzie ocenie według przepisów, obowiązujących w b. Kongresówce, należy przyjąć, że wolą stron jest poddać ten stosunek prawa obowiązującemu w b. dzielnicy pruskiej, jeśli w sporze, na tym obszarze wytoczonym, dla oceny tego stosunku obie strony powołają się na przepisy niemieckiego kodeksu cywilnego. (8. 5. 31. 465/30).

Prawo wekslowe.

Art. 99. Posiadacz weksla, który drogą indosu nabył weksel niewypełniony i następnie weksel ten wypełnił w sposób, wskazany mu przez indosanta, nie może się zasłaniać dobrą wiarą wobec zarzutu wystawcy, że weksel wypełniono niezgodnie z jego wolą. (10. 7. 31. 227/31).

Orzecznictwo cywilne Sądu Najwyższego (b. zabór pruski)

*Niem. ustawa o przymusowym przetargu i zarządzie
z dnia 24. marca 1897.*

§ 146. Właściciel nieruchomości winien po ustaniu zarządu przymusowego zwrócić zarządcy poczynione nakłady, o ile przez to był wzbogacony bez prawnej przyczyny. (10. 7. 31. 67/31).

*Rozporządzenie o przerachowaniu zobowiązań
prywatno-prawnych.*

§ 47. Wystąpienie z wnioskiem o przerachowanie należności w postępowaniu niespornem nie stanowi przeszkody dla żadnej ze stron do wytoczenia skargi o tę należność. Przez wytoczenie skargi postępowanie niesporne staje się bezprzedmiotowe i nie może dalej się toczyć, gdyż właśnie przez wytoczenie skargi sprawa zostaje wyjętą z pod właściwości postępowania niespornego. (26. 6. 31. 103/31 i 145/31).

Ustawa o postępowaniu cywilnem.

§ 274. Po uprawomocnieniu się wyroku pośredniego, uznającego roszczenie w zasadzie za istotne, w dalszem postępowaniu zarzut niewłaściwości sądu, nawet nieusuwalnej, nie może być skutecznie przytoczony. (10. 7. 31. 66/31; 26. 6. 31. 14/31).

§ 286. Pisemne pozasądowe oświadczenie pewnej osoby nie może zastąpić jej przesłuchania w charakterze świadka i nie ma żadnego znaczenia dowodowego. (13. 3. 31. 407/30).

§ 553a. Zaniechanie doręczenia stronie przeciwnej wniosku restrykcyjnego nie uzasadnia rewizji, jeśli nie miało wpływu na ukształtowanie się obrony tejże strony. (20. 3. 31. 392/30).

§ 554. Przepisowi temu stają się zadość, gdy przed upływem wyznaczonego okresu zostanie złożony w sądzie dowód wpłacenia zaliczki (pokwitowanie kasy sądowej lub zawiadomienie tej kasy o wpłaceniu zaliczki), bez względu na to, kto dowód złożył. (5. 6. 31. 472/30).

§ 1039. Zażalenie na sprostowanie orzeczenia sądu polubownego jest obecnej procedurze cywilnej nieznane. (30. 10. 31. Nd 3/31).

Wojciech Trampl,
Prokurator Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO
NAJWYŻSZEGO TRYBUNAŁU ADMINISTRACYJNEGO

I. *POSTĘPOWANIE PRZED NAJW. TRYBUNAŁEM ADMIN.*

1. Wyrok, wydany mimo prawidłowego cofnięcia skargi (art. 27 ustęp 1 ustawy o N. T. A. poz. 400/1926 Dz. Ust.) winien być uznany za nieistniejący. (2. V. 1931 r. L. Rej. 5835/29).

2. Władza, zmniejszając z urzędu na mocy art. 99 rozporz. o postępowaniu admin. p. 341/28 Dz. Ust z powodu błędnego zastosowania ustawy prawomocną decyzję i tem samem wznawiając postępowanie, winna przywrócić naruszone przez pierwszą decyzję prawo od terminu, który był właściwym przy pierwotnej, następnie uchylonej decyzji. (17. III. 1931 r. L. Rej. 1313/29).

II. *POSTĘPOWANIE PRZED WŁADZAMI ADMINISTRACYJN.*

3. Wyrok kasacyjny, korzystny dla strony nie może prowadzić do pogorszenia sytuacji prawnej tejże strony w kwestji, która nie była przedmiotem sporu przed Najwyższym Trybunałem Administracyjnym. (18. IX. 1931 r. L. Rej. 2299/29).

4. Posterunkowy Policji Państwowej, który zbierał informacje celem dostarczenia materiału faktycznego, zużytkowanego następnie przez władzę pierwszej instancji do wydania orzeczenia, nie ma obowiązku wyłączyć się od czynności urzędowych w postępowaniu odwoławczem (art. 7 lit e) rozporządzenia Prez. R. P. z 22/3 1928 r. Dz. U. poz. 341). (21. XI. 1930 r. L. Rej. 7042/29).

5. Władza administracyjna nie jest obowiązana do kolejnego stosowania sposobów doręczenia pism urzędowych, wymienionych w art. 23 Rozp. Prez. Rzeczyp. z d. 22. III. 1928 r. o postępowaniu administracyjnym Dz. U. p. 341. (30. IV. 1931 r. L. Rej. 3137/29).

6. Mylna wykładnia obowiązującego przepisu prawnego nie może być uważana za brak jakiejkolwiek podstawy prawnej w rozumieniu art. 101 lit. b. Rozporz. Prez. Rzeczyp. z d. 22. III. 1928 o postępowaniu administracyjnym D. U. p. 341. (18. XII. 1930 r. L. Rej. 1195/29).

7. Art. 99, 100 i 101 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. (poz. 341 Dz. Ust.) dotyczą tylko sytuacji, w których stan prawny, przyjęty w danej decyzji za podstawę, nie uległ zmianie. (15. IX. 1931 r. L. Rej. 4314/29).

SPRAWY URZĘDNICZE.

1. Prawa i obowiązki służbowe.

8. Artykułem 120 ustęp 2 ustawy o państwowej służbie cywilnej z 17 lutego 1922 roku, poz. 164 Dz. Ust. uchylony został w stosunku do osób, podlegających przepisom tejże ustawy, dekret nardworny z 16 sierpnia 1841 Nr. 555 austr. Zb. Ust. Sąd. względnie dekret Kamery Nadw. z 26 stycznia 1843 austr. Zb. Ust. Sąd. tom 77 Nr. 6, przepisujący dochodzenie wszelkich roszczeń Skarbu Państwa ze stosunku służbowego w drodze administracyjnej, oraz przepis § 89 austr. pragmatyki urzędniczej z 25 stycznia 1914 Nr. 15. Dz. P. P. (28. XI. 1930 r. L. Rej. 2507/28).

2. Uposażenie.

9. Wobec artykułów 6, 11, 84 ustawy uposażeniowej z d. 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. poz. 924) oficer, zasądzony w 1920 r. prawomocnym wyrokiem na karę więzienia ze zwolnieniem z wojska i wskutek tego skreślony w 1921 r. dekretem Ministra Spraw Wojskowych z listy oficerów, a następnie po odbyciu kary, wskutek unieważnienia tego wyroku przez Najwyższy Sąd Wojskowy w drodze zażalenia nieważności w obronie ustawy, nowym wyrokiem Wojskowego Sądu Okręgowego w 1926 r. zwolniony od oskarżenia, nie ma prawa, wobec nieprzywrócenia go do służby czynnej, żądać wypłaty uposażenia, jakiego mu przysługiwało w czynnej służbie, za cały czas od 1920 r. do 1926 r. ze wszystkimi dodatkami oraz zaliczenia tego czasu do posunięcia do wyższych szczebli w obrębie danej grupy. (15. IV. 1931 r. L. Rej. 4266/26).

10. W b. zaborze austriackim w myśl art. 4 ustawy uposażeniowej z d. 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. poz. 924) z a - mężna funkcjonariuszka państwowa ma prawo do dodatku ekonomicznego na dzieci tylko w tym wypadku, jeżeli jest utrzymującą rodzinę, t. j. kiedy wobec nieposiadania przez męża minimalnych środków utrzymania przechodzi na nią w myśl § 143 austriackiego kodeksu cywilnego obowiązek utrzymywania rodziny. (18. VI. 1931 r. L. Rej. 3505/29).

3. Należności uboczne.

11. Emeryt, reaktywowany w służbie, nie ma prawa do przewidzianego w art. 21 ustawy emer. z 11/XII. 1923 r. zwrotu kosztów przesiedlenia, dokonanego już po przywróceniu go do służby czynnej. (30. XII. 1930 r. L. Rej. 1636/29).

12. Oficerowi przeniesionemu służbowo w 1925 r. na przeciąg jednego roku na kurs fortyfikacyjny przy oficerskiej Szkole Inżynierji, Minister Spraw Wojskowych nie ma prawa odmówić wypłaty

djet, za czas pobytu na tym kursie, przewidzianych w § 2 części II oraz w § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z d. 16 lipca 1924 r. (Dz. U. R. P. poz. 703). (21. VI. 1930 r. L. Rej. 3584/28).

13. Funkcjonariuszowi, zwolnionemu w trybie art. 116 ustawy z 17/11 1922 poz. 164 dz. ust. z odmową przyznania praw emerytalnych wynikające z art. 21 ustawy emerytalnej z 11/XII 1923 r. prawo do przesiedlenia się na koszt Skarbu Państwa przysługuje w ciągu roku od późniejszego wydania przez władzę aktu, przyznającego mu uposażenie emerytalne. (30. III. 1931 r. L. Rej. 4898/29).

4. Emerytury i zaopatrzenia.

14. Prawo do państwowej pomocy lekarskiej nie przysługuje emerytowanemu funkcjonariuszowi państwowemu przeniesionemu w stan spoczynku na podstawie art. 98 ustawy z dn. 11 grudnia 1923 r. poz. 46 Dz. Ust. z r. 1924, jako niewymienionemu w punkcie 5 § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z d. 4 sierpnia 1926 r. poz. 555 Dz. Ust. (28. V. 1931 r. L. Rej. 469/30).

15. W wypadku uzyskania przez nauczyciela tymczasowego charakteru nauczyciela stałego automatycznie z mocy przepisów ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (poz. 462 Dz. Ust. z r. 1928) — lata jego służby w charakterze nauczyciela tymczasowego podlegają zaliczeniu do wysługi emerytalnej po myśli ustępu 6 art. 37 ustawy emerytalnej z 11 grudnia 1923 r. (9. VI. 1931 r. L. Rej. 2121/29).

16. Zaliczenie czasu służby samorządowej w byłem państwie zaborczem lub pracy zawodowej do wysługi lat, dokonane na zasadzie ustawy z 13 lutego 1924, poz. 224 Dz. Ust., uzasadnia zastosowanie artykułu 97 ustawy z 11 grudnia 1923 poz. 46/24 Dz. Ust. przy ustalaniu wysługi emerytalnej funkcjonariusza państwowego. (18. III. 1931 r. L. Rej. 1632/29).

IV. SPRAWY SKARBOWE.

1. Cła.

17. Z uwagi na rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 28 września 1926 r. poz. 586 Dz. Ust. oraz na przepis § 7 rozporządzenia o postępowaniu celnym z dnia 14 marca 1930 r. poz. 276 Dz. Ust., które ustanawiają jednoroczny termin do wyrównania należności celnych, władza celna nie może wobec strony powoływać się na przepis art. 514 rosyjskiej ustawy celnej, ustanawiającej termin dwuletni. (24. IV. 1931 r. L. Rej. 5921/30).

2. Należytości i opłaty państwowe.

18. Wymogi zwolnienia od opłaty w myśl art. 16 ustawy o opłatach stempowych z 1. VII. 1926, Dz. Ust. poz. 570, podle-

gają, z uwagi na wyjątkowy charakter tego przepisu prawa, jak najściślej wykładni. (19. VI. 1931 r. L. Rej. 5463/29).

19. Ulgowa stawka, przyznana w art. 58 ust. 3 ustawy stemplowej z 1/7 1926, poz. 570 Dz. Ust. pismom, stanowiącym „tytuł przepisów własności przy parcelacji, przeprowadzonej na zasadzie przepisów o reformie rolnej”, nie służy w przypadku, gdy chodzi o działki, przekraczające maksymalne wymiary, podane w dziale VI Ustawy o wykonaniu reformy rolnej z 28/12 1925 poz. 1/26 Dz. Ust. (18. IV. 1931 r. L. Rej. 2033/28).

20. Art. 58 ust. 3 ustawy stemplowej z 1 lipca 1926 poz. 570 Dz. Ust. nie ma zastosowania do pism, stanowiących tytuł przejścia własności gospodarstw wzorowych, o których mówi art. 60 cz. 2 ustawy z 28 grudnia 1925 poz. 1/26 Dz. Ust. o wykonaniu reformy rolnej. (11. IX. 1931 r. L. Rej. 4637/29).

3. Podatki dochodowe.

21. Zawarte w formularzu, wzór Nr. 28 do § 134 przepisów wykonawczych do ustawy o pod. doch. (Dz. Ust. poz. 411/25) pouczenie o czasie, pozostającym płatnikowi do wniesienia odwołania, licząc od dnia następnego po doręczeniu wyciągu z arkusza wymiarowego, jest wymogiem istotnym, którego pominięcie stanowi wadliwość postępowania. (18. IX. 1931 r. L. Rej. 9753/30).

22. Prokura udzielona na podstawie art. 36—43 dekretu o rejestrze handlowym z dnia 7 lutego 1919 r. poz. 164 Dz. Pr., obejmuje upewnomoenie do samodzielnego prowadzenia całego przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 21 ustęp 3 ustawy o p. pod. doch. p. 411/25 Dz. Ust. (7. X. 1931 r. L. Rej. 2651/29).

4. Podatki majątkowe.

23. W myśl art. 2 p. 4 b) ustawy o podatku majątkowym z 11 sierpnia 1923 poz. 746 Dz. Ust. fakt, że pretensja zagranicznej osoby prawnej do krajowego dłużnika nie jest zahiportekowana, uzasadnia sam przez się zwolnienie tej pretensji od podatku. (7. III. 1931 r. L. Rej. 918/27).

5. Podatki przemysłowe.

24. a) Spółdzielnia, dokonująca tranzakcyj sposobem komisowym, nie korzysta z ulg podatkowych przewidzianych w art. 95 p. 1 lit. b) ustawy o państwowym podatku przemysłowym z dnia 15 lipca 1925 r. Dz. Ust. poz. 550.

b) Nieuznanie komisowego charakteru tranzakcyj na zasadzie art. 5 p. 5 ustęp 4 ustawy uprawnia spółdzielnię do domagania się ulgi z art. 95 p. 1 lit. b) ustawy w odniesieniu do obrotów z tych tranzakcyj, o ile zachodzą wymagane tam warunki. (4. II. 1931 r. L. Rej. 1663/29).

25. Przepis § 9 rozp. wyk. Ministra Skarbu do ustawy o p. p. p., iż fakt wywozu zagranicę wszelkiego rodzaju gotowych wyrobów i półfabrykatów winien być udowodniony deklaracjami celnymi, względnie ich napisami nie jest sprzeczny z postanowieniem art. 3 p. 15 danej ustawy o p. p. p. z dnia 15/7 1925 poz. 550/25 Dz. Ust., lecz nie pozbawia płatnika prawa przedstawienia innych dowodów w tych wypadkach, w których udowodnienie deklaracjami celnymi jest płatnikowi z uzasadnionych powodów niemożliwym. (24. IX. 1930 r. L. Rej. 311/28).

26. Odmierna ocena prawna niezmienionego stanu faktycznego, lub też niewykorzystanie przez władzę wymiarową danych faktycznych, zawartych w dostarczonym przez płatnika materiale, nie uprawnia do zastosowania ustępu 1 art. 84 ustawy o państwowym podatku przemysłowym z dnia 15 lipca 1925 r. poz. 550 Dz. Ust. w celu dokonania dodatkowego wymiaru. (30. III. 1931 r. L. Rej. 692/29).

6. Podatki i opłaty samorządowe.

27. Przepis § 106 statutu Banku Gospodarstwa Krajowego, stanowiącego załącznik do rozp. Ministra Skarbu z dn. 31 maja 1924 r. Dz. Ust. poz. 478, nie stanowi podstawy prawnej do zwolnienia tegoż Banku od podatków i opłat komunalnych. (11. III. 1931 r. L. Rej. 1132/29).

28. Lokal mieszkalny, zajmowany w budynku Wydziału Powiatowego przez woźnego tego Wydziału, który to woźny pełni zarazem czynności dozorca domu, wolny jest od podatku od lokali na zasadzie art. 3 punkt 9 ustawy z 2/VIII 1926 (Dz. Ust. poz. 550). (29. IX. 1931 r. L. Rej. 721/30).

29. Pod pojęcie opłacanych podatków bezpośrednich, użyte w art. 30 ustawy z dnia 10 grudnia 1920 r. o budowie i utrzymaniu dróg publicznych, Dz. Ust. poz. 32/1921 r., podpada także dodatek do państwowego podatku gruntowego (progresyjny) przewidziany w art. 2 ustawy z dnia 15 czerwca 1923 r. w przedmiocie wyrównania podatków gruntowych tudzież niektórych podatków budynkowych, Dz. Ust. poz. 505. (28. IX. 1931 r. L. Rej. 4836/29).

V. SPRAWY ROLNE.

1. Komasaacja gruntów.

30. Wszelkie ustne oświadczenia czy to uczestników scalenia, czy komisarza ziemskiego lub prowadzącego prace scaleniowe mierniczego, nie zaprotokołowane w aktach sprawy, nie mają wiążącego znaczenia dla władz orzekających. (15. VI. 1931 r. L. Rej. 6123/29).

2. *Przewłaszczenia.*

31. Wydany w uzupełnieniu art. 35 ustawy z 11 sierpnia 1923 poz. 706 Dz. Ust. przepis art. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 15 lipca 1927 poz. 598 Dz. Ust. dotyczy tylko tych wypadków, w których b. ros. Minister Rolnictwa powołany był do orzekania, a nie tych wypadków, gdzie Minister ten wyrażał jedynie opinię. (11. VI. 1931 r. L. Rej. 6255/29).

3. *Reforma rolna.*

32. Decyzja o przeznaczeniu danego ośrodka na cele państwowe, komunalne, społeczne, kulturalne i naukowe, o których mowa w p. e. art. 47 i cz. 3 art. 60 ustawy o wykonaniu reformy rolnej z 28 grudnia 1925 poz. 1/26 Dz. Ust., może nastąpić w każdej chwili, aż do momentu otwarcia kopert i ujawnienia zaofiarowanych na skutek zarządzonego przetargu cen. (24. IX. 1931 r. L. Rej. 4856/29 i 6555/29).

33. Zakwalifikowany przez władzę kandydat na nabywcę z przetargu gospodarstwa wzorowego w myśl ustępu 3-go art. 60 ustawy o wykonaniu reformy rolnej z dnia 28 grudnia 1925 r. poz. 1/26 Dz. Ust. nie jest legitymowany do podnoszenia zarzutu, że prócz niego zostali zakwalifikowani inni jeszcze kandydaci. (19. X. 1931 r. L. Rej. 6066/29).

VI. *SPRAWY LASOWE.*

34. Użyte w punkcie e) art. 26 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 24 czerwca 1927 r. poz. 504 Dz. Ust. określenie „do czasu zatwierdzenia planów urządzenia gospodarstwa leśnego lub programów gospodarczych” obejmuje cały okres, poprzedzający przedstawienie tych dokumentów do zatwierdzenia, a nie tylko dwumiesięczny okres, o którym mowa w ustępie pierwszym artykułu 11. tego rozporządzenia. (12. X. 1931 r. L. Rej. 2050/28).

35. Władza może ograniczyć zamierzone przez właściciela lasów wycięcie drzew, mające na celu zapobieżenie rozmnażaniu się szkodliwych owadów leśnych i ich tępienie, opierając się jedynie na przepisach art. 18 rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 24 czerwca 1927 poz. 504 Dz. Ust. (2. X. 1931 r. L. Rej. 3853/29).

VII. *DROGI PUBLICZNE.*

36. Ulgi z art. 1 Ustawy z dnia 22 września 1922, Dz. Ust. poz. 786, o ulgach dla nowowznoszonych budowli, nie obejmują opłat drogowych, przewidzianych w art. 19 Ust. z d. 10 grudnia 1920, poz. 32 Dz. Ust. z r. 1921, o budowie i utrzymaniu dróg publicznych w Rzeczypospolitej Polskiej. (8. VI. 1931 r. L. Rej. 2986/29).

37. Jeżeli osoby, zaliczone przez inicjatorów założycieli spółki drogowej do koła osób zainteresowanych, wyrażają zgodę co do przystąpienia do spółki lecz nie zgadzają się co do swego udziału w kosztach spółki, rozstrzygnięcie tej ostatniej kwestji należy w myśl rozporządzenia ministerjalnego z 8 października 1921 (poz. 33 Dz. Ust. z r. 1922) do decyzji grona inicjatorów, wyrażonej w statucie, podlegającym zatwierdzeniu przez wydział powiatowy. (19. VI. 1931 r. L. Rej. 250/29).

VIII. SPRAWY SAMORZĄDOWE.

38. Podług przepisów obowiązującej na obszarze b. Królestwa Kongresowego ustawy o urządzeniu gmin wiejskich z roku 1864 ze zmianami, przewidzianymi w dekrete z dnia 27. XI. 1918 r. Dz. U. poz. 48, zawieszeni w urzędowaniu wójci, jako nie spełniający czynności służbowych, żadnej pensji ze składek gminnych nie otrzymują; natomiast pensję tę otrzymywać powinni zastępcy wójtów, jako pełniący w tych razach obowiązki wójtów. (3. III. 1931 r. L. Rej. 7/29).

39. Na zasadzie § 5 załącznika do rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z 4 grudnia 1923 poz. 1050 Dz. Ust. jest gmina (na obszarze górnośląskiej części woj. śląskiego) obowiązana na wezwanie wojewody do utworzenia urzędu pośrednictwa pracy, mimo, iż § 2 pow. przepisów przewiduje jedynie uprawnienie gmin do utworzenia takich urzędów za zgodą wojewody. (4. IX. 1931 r. L. Rej. 4265/29).

IX. OBYWATELSTWO.

40. Powody zaniechania zastrzeżenia przeciwnego, o którym mowa w art. 4 p. 5 ustawy o obywatelstwie polskim z 20 stycznia 1920 r. (poz. 44 Dz. Ust.), są dla skutków tego zaniechania w dziedzinie obywatelstwa bez znaczenia prawnego. (9. IX. 1931 r. L. Rej. 2593/30).

41. Przez unieważnienie poświadczenia obywatelstwa w wypadku, w którym danej osobie nie służy obywatelstwo z żadnego tytułu, ustanowionego w ustawach, władza nie narusza praw strony. (23. IX. 1931 r. L. Rej. 436/30).

42. Art. 7 § 1 ustęp 2 Konwencji "Wiedeńskiej" (poz. 148 Dz. Ust. z r. 1925) o obywatelstwie nie ma zastosowania w razie, gdy ojciec lub matka dziecka, o którego obywatelstwo chodzi, stworzyli przed dniem 2. stycznia 1908 r. zamieszkanie na obszarze, wchodzącym w skład Polski, i to bez względu na to, czy ich dziecko urodziło się przed czy też po powyższym dniu, a o ile chodzi o pochodzenie ślubne — także niezależnie od tego, czy rodzice zawarli małżeństwo przed czy też po tymże dniu. (7. X. 1931 r. L. Rej. 3657/30).

X. UBEZPIECZENIA

43. Wyrażenie „ponowny wymiar” opłat ubezpieczenia od wypadków, użyte w ustępie czwartym § 1 rozporządzenia Min. Skarbu z 18. stycznia 1924 r. (Dz. U. poz. 160) obejmuje ponowne ustalenie we frankach złotych cyfry dokonanego w markach polskich wymiaru opłaty zapomocą przerechowania w myśl postanowień ustępów 1 do 3 powołanego paragrafu. (24. II. 1931 r. L. Rej. 1380/29).

44. Dla ustalenia obowiązku uiszczania przez pracodawcę składki ubezpieczonych jest według art. 51 ustawy o ubezpieczeniu na wypadek choroby z 19. 5. 1920, poz. 272 Dz. Ust. decydującem zawiadomienie Kasy Chorych o zaprzestaniu pracy przez ubezpieczonego. (26. VI. 1931 r. L. Rej. 1456/29).

XI. OPIEKA NAD UBOGIMI

45. Przy ustaleniu jednorocznego pobytu, wymaganego w art. 8 ustawy z 16. sierpnia 1923 (poz. 726 Dz. Ust.) do nabycia prawa do trwałej opieki społecznej należy stosować art. 9 powyższej ustawy także w tym razie, gdy w rachubę wchodzi pobyt przed wejściem w życie tej samej ustawy. (2. VI. 1931 r. L. Rej. 3163/29).

XII. ZAWODY WOLNE

46. Przewidziana w art. 6 p. b ustawy z 15. 7. 1925, poz. 454/28 o mierniczych przysięgłych 10-letnia praca w urzędach państwowych nie obejmuje pracy w urzędach b. państw zaborczych. (16. IX. 1931 r. L. Rej. 5528/29).

XIII. OCHRONA PRACY

47. Na zasadzie § 5 załącznika do rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z 4. grudnia 1923, poz. 1050 Dz. Ust. jest gmina (na obszarze górnośląskiej części woj. śląskiego) obowiązana na wezwanie wojewody do utworzenia urzędu pośrednictwa pracy, mimo, iż § 2 pow. przepisów przewiduje jedynie uprawnienie gmin do utworzenia takich urzędów za zgodą wojewody. (4. IX. 1931 r. L. Rej. 4265/29).

XIV. SPRAWY INWALIDZKIE

48. Postanowienia art. 24 ust. I-szy ustawy inwalidzkiej nie rozciągają się na wypadki, w których uszkodzenie zdrowia na skutek służby wojskowej objawiło się po upływie terminu prekluzyjnego, ustanowionego w tym przepisie. (28. III. 1931 r. L. Rej. 543/29).

Dr. Włodzimierz Orski,
Prezes Najw. Trybunału Administracyjnego.

B. Inne sprawy sądowe

KILKA UWAG O STANOWISKU PRAWNEM ADWOKATURY

Temat nie jest nowy, a jednak w chwili, gdy te słowa piszę (listopad 1931 r.) bardzo aktualny na naszym gruncie wobec przystąpienia ciał prawodawczych do rozważania projektu ustawy o ustroju adwokatury w Polsce. Należy więc uprzytomnić sobie niektóre zasadnicze warunki funkcjonowania adwokatury.

Teza, że adwokatura jest składową częścią organizacji sądownictwa, że adwokat narówni z sędzią przyczyniać się winien do prawidłowego wymiaru sprawiedliwości, jest powszechnie, zwłaszcza na zachodzie Europy, przyjęta. Dekret francuski z 14 grudnia 1810 r. w art. 37 głosi: „Les avocats exercent librement leur ministère pour la défense de la justice et de la vérité”. Dekret w przedmiocie statutu tymczasowego palestry z 24. XII. 1918 r. (Dz. Pr. poz. 75) w art. 4 mówi: „Adwokat winien być rzecznikiem prawa i słuszności”. Z tego punktu widzenia adwokat, gdy występuje w sprawie osoby prywatnej, pełni jednocześnie poniekąd funkcje publiczne. Występuje jakby w imieniu społeczeństwa, które domaga się, aby w postępowaniu sądowym poczucie sprawiedliwości nie doznało uszczerbku, aby triumf odniosła istotna prawda. Jednocześnie, współdziałając z sądem, adwokat jest promotorem jurysprudencji, poddaje krytyce dotychczasową wykładnię i wskazuje nowe kierunki postępowania. Jest nadto bojownikiem, walczącym przeciwko nadużyciom i bezprawiu ze strony organów władzy państwowej.

Oto są zadania adwokatury w najogólniejszym zarysie. Zadania niewątpliwie szczytne i pożyteczne dla państwa i społeczeństwa.

Aby adwokat mógł sprostać tym zadaniom, stanowisko jego pod względem prawnym musi być odpowiednio unormowane. Jeżeli prawodawca tutaj popełni błąd, stworzy nie adwokaturę, we właściwym znaczeniu tego wyrazu, lecz organizację, która daleka będzie od wypełnienia celów właściwych adwokaturze.

Pierwszym, poza najsurowszym cenzusem moralnym, niezbędnym warunkiem dopuszczenia do adwokatury jest należyte przygotowanie teoretyczne i praktyczne. Przygotowanie powinno być oparte na gruntownych studjach, a przede wszystkim na dokładnym zrozumieniu roli adwokata, na uświadomieniu sobie, że adwokat powinien wystrzegać się jakiegokolwiek serwilizmu w jakiegokolwiek postaci, że zawsze i wszędzie powinien pamiętać, iż jest tylko „rzecznikiem prawa i słuszności”. Aby osiąść te cnoty, kandydat na adwokata musi zetknąć się uprzednio bezpośrednio z atmosferą, panującą w szeregach palestry, musi się wżyć w to środowisko

i przejąć się jego zasadami i dążeniami. Dlatego też błędne jest mniemanie, jakoby aplikację adwokacką mogło zastąpić kilkoletnie pozostawanie na stanowisku urzędnika państwowego.

Zasadniczym także warunkiem prawidłowego sprawowania funkcji adwokackich jest zapewnienie adwokatowi swobody słowa i wogóle niezawisłości. Adwokat nie może pozostawać w zależności od władzy administracyjnej, nie może również być podległy hierarchicznie organom sądowym. Odpowiedzialność adwokata powinna się sprowadzać do odpowiedzialności w drodze karnej przed sądem państwowym albo — w drodze dyscyplinarnej przed sądem korporacyjnym. Nadanie każdemu sędziemu, poczynając od najmłodszego i nie pomijając nawet sędziego z wyborów (nie mającego zawodowego wykształcenia) praw nadzorczych i dyscyplinarnych jest równoznaczne z całkowitem sparaliżowaniem najistotniejszych funkcji adwokata. Sprawowanie w ten sposób nadzoru prowadzić musi do niemożliwych wyników. Dość zaznaczyć, że przy tym systemie funkcje oskarżenia i sądenia zlewają się w jednej osobie. Wróciłibyśmy do jakiegoś pomieszania pojęć, które dawno już w krajach cywilizowanych zostały porzucone. Zbliżylibyśmy się do horendalnego zjawiska, gdzie jedna osoba jest zarazem oskarżycielem, świadkiem, sędzią a czasami i wykonawcą orzeczenia.

Kto w jednym miejscu mówi, że adwokat winien być rzecznikiem prawa i słuszności, czyli powierza mu szczytną rolę, którą podjąć może tylko jednostka o wysokiej wartości moralnej, a w innym miejscu grozi temuż adwokatowi sądem doraźnym w postaci niezwłocznego (bez zachowania jakichkolwiek form) zastosowania kary dyscyplinarnej aż do całkowitego pozbawienia prawa praktyki, czyli traktuje adwokata jak niebezpiecznego złoczyńcę, w stosunku do którego zachowanie form byłoby zbędnym balastem, ten dopuszcza się, oczywiście, jaskrawej niekonsekwencji. Adwokat, który pozostaje pod ciągłą groźbą kary, zależnej od swobodnego uznania każdego sędziego, przed którym wypadnie mu stanąć, nie będzie rzecznikiem prawa i słuszności, swobodnie wygłaszającym słowa obrony i wyrażającym swoje poglądy prawne.

W kraju wolnym musi być dla wszystkich zapewniona należyta obrona, zwłaszcza w przypadkach, gdy chodzi o przywrócenie naruszonego przez organy władzy państwowej prawa. Do wykonywania tej obrony powołana jest adwokatura. Należy więc jej zapewnić takie stanowisko, aby mogła zadanie to spełnić. Należy dać jej niezbędną niezawisłość, lecz jednocześnie wymagać od niej wysokich nieprzeciętnych kwalifikacji intelektualnych i moralnych.

Wacław Miszewski (Warszawa).